

บทเรียน E-learning

พาเที่ยวเขตสาทรและบริเวณโดยรอบ

โรงเรียนอนุบาลจันทร์เจ้า

152/12 ถนนนางลิ้นจี่ ซอย 6 (แก่งสวน) สาทร กทม. 10120

โทรศัพท์ 02-286-3809 , 02-286-8355 โทรสาร 02-678-8811

<http://www.janjao.ac.th> E-mail: info@janjao.ac.th

(ในสังกัด สช. และ สพท. กทม.1)

เขตสาทร
จากอดีต — ปัจจุบัน — สู่อนาคต
ของเมืองน่าอยู่

ประวัติความเป็นมา

ประเทศไทยได้ปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินเป็นประเทศตะวันตกเมื่อ พ.ศ. 2435 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยสถาปนาการปกครองส่วนกลางขึ้นเป็นกระทรวงต่างๆ และยกฐานะกรมพระนครบาลขึ้นเป็นกระทรวงนครบาล ทำหน้าที่ปกครองราชธานี และพื้นที่มณฑล กรุงเทพมหานคร ต่อมาในช่วงปลายรัชกาลได้แบ่งการปกครองออกเป็นอำเภอชั้นใน 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพระนคร อำเภอสามเพ็ง อำเภอบางรัก อำเภอปทุมวัน อำเภอดุสิต อำเภอบางกอกน้อย อำเภอบางกอกใหญ่ และอำเภอบางลำภูล่าง และอำเภอชั้นนอก 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางซื่อ อำเภอบางเขน อำเภอบางกะปิ อำเภอบางขุนเทียน อำเภอราชบุรีบูรณะ อำเภอดลิ่งชัน อำเภอภาษีเจริญ และอำเภอหนองแขม โดยพื้นที่ปัจจุบันของเขตสาทรในครั้งนั้นขึ้นกับอำเภอบ้านทวาย เมืองนครเขื่อนขันธ์ ต่อมาได้รับการจัดตั้งเป็นจังหวัดพระประแดงในภายหลัง

ครั้งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ประกาศขยายมณฑลกรุงเทพมหานครออกไป และแบ่งเขตออกเป็นจังหวัดต่างๆ ได้แก่ จังหวัดพระนคร จังหวัดธนบุรี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดมีนบุรี จังหวัดพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และได้โปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลออก “ประกาศยกเลิกอำเภอชั้นใน 7 อำเภอ และตั้งขึ้นใหม่ 25 อำเภอ” เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2458 ในการจัดตั้งอำเภอใหม่ในครั้งนี้ ได้ยกเอาอำเภอบ้านทวาย ซึ่งก่อนอยู่ในจังหวัดพระประแดง มาจัดตั้งเป็นอำเภอทวาย จังหวัดพระนคร ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายหลังเปลี่ยนชื่ออำเภอบ้านทวาย เป็นอำเภอยานนาวา ตามชื่อวัดยานนาวา ซึ่งเป็นอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอยานนาวา ต่อมาเมื่อประกาศคณะปฏิวัติให้อำเภอยานนาวามีฐานะเป็นเขตยานนาวา และเปลี่ยนเป็นสำนักงานเขตยานนาวาตามลำดับ

พื้นที่การปกครองของสำนักงานเขตยานนาวา มีอาณาเขตกว้างขวางมาก และมีประชากรอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น ท้องที่บางแขวงอยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขต ทำให้การบริหารการปกครอง และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนไม่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับกรุงเทพมหานครมีนโยบายตั้ง

สำนักงานเขตเพิ่มขึ้นดังนั้น สำนักงานเขตยานนาวาจึงแบ่งพื้นที่ตั้งเป็นสำนักงานยานนาวา สาขา 1 จึงได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2532 โดยมีพื้นที่ปกครอง ประกอบด้วยแขวงยานนาวา แขวงทุ่งวัดดอน แขวงทุ่งมหาเมฆ เนื้อที่ประมาณ 9,326 ตารางกิโลเมตร

ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยให้เปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตยานนาวา ตั้งเป็นเขตยานนาวา เขตสาทร และเขตบางคอแหลม เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2532 สำนักงานเขตยานนาวา สาขา 1 จึงเปลี่ยนเป็น “สำนักงานเขตสาทร” สถานที่ตั้งเดิมอยู่ที่อาคารสำนักงานเขตยานนาวา ปลายถนนสาทร ได้ติดกับถนนเจริญกรุงสภาพคับแคบเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น ไม่สะดวกแก่ประชาชน และข้าราชการ-ลูกจ้างที่เพิ่มมากขึ้น จึงได้ซื้อที่ดินบริเวณซอยแยกเซ็นต์หลุยส์ 3 เนื้อที่ 1 ไร่ 3 งาน 8 ตารางวา ทำการก่อสร้างอาคารคอนกรีตสูง 10 ชั้นพื้นที่อาคาร 11,346 ตารางเมตร งบประมาณก่อสร้าง 127,890,000 บาท ปีงบประมาณ 2533-2535 เปิดทำการวันที่ 2 มิถุนายน 2537 ตั้งเป็นอาคารสำนักงานถาวร โดยย้ายมาเปิดบริการประชาชน ณ อาคารแห่งใหม่ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2536

ที่มาของชื่อ “สาทร” และ “สาทร”

คำว่า “สาทร” ได้มาจากชื่อคลองสาทร และถนนสาทร ซึ่งมีที่มา คือ เมื่อปีพุทธศักราช 2438 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กิจกรรมค้าขายของประเทศรุ่งเรืองมากมีชาวจีนและฝรั่งเข้ามาค้าขายมากขึ้น แต่การคมนาคมการขนส่งมีความยากลำบาก ทางราชการต้องการพัฒนาที่ดินและขุดคลองเป็นจำนวนมากจึงเชิญชวนเอกชนทำการขุดคลอง โดยจะยกสิทธิในที่ดินสองฟากคลองเป็นการตอบแทน ต่อมาเจ้าสัวยมได้ร่วมกันจัดตั้ง บริษัทขุดคลอง และคุناسยามจ้างกรรมกรจีนทำการขุดคลองขนาดใหญ่ จากแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ไปบรรจบกับคลองถนนตรง (คลองวัดหัวลำโพง) คลองที่ขุดขึ้นนั้น ชาวบ้านเรียกชื่อตามนามของผู้ขุดว่า “คลองเจ้าสัวยม” พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 เรียก “คลองนายยม” และได้นำดินที่ขุดคลองทำถนนทั้ง 2 ฝั่งคลองด้วย จึงเรียกถนนตามชื่อคลองด้วย ภายหลังเจ้าสัวยมได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงสาทรราชายุทธ์ ราษฎรพากันเรียกคลองขุดนี้ใหม่นี้ว่า “คลองสาทร” ส่วนเดิมที่ได้จากการขุดคลองนำมาถมสองฟาก และตัดเป็นถนนสาทรเหนือ และถนนสาทรใต้ในภายหลัง

ทำไม? สาทรใช้ ธ ธง จึงเป็น “สาทร” ใช้ท ทหาร

สืบเนื่องคำว่า “สาทร” ซึ่งเป็นชื่อสำนักงานเขตสาทร ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยไม่มีประวัติความเป็นมาและไม่มีความหมายคำแปลในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แต่คลองสาทรกับถนนสาทร มีประวัติความเป็นมาจากบรรดาศักดิ์ขุนนางในสมัยในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ เมื่อปีพุทธศักราช 2431 มีคหบดีจีน ชื่อ เจ้าสัวยม บุตรพระยาพิศลสมบัติบริบูรณ์ (เจ้าสัวยม) อุทิศที่ดินของตนเองและทำการขุดคลองขึ้น จากแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออกไปบรรจบคลองวัดหัวลำโพงนำดินที่ขุดคลองทำถนนทั้ง 2 ฝั่งคลอง คนทั่วไปเรียก “คลองเจ้าสัวยม” เมื่อเจ้าสัวยมได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงสาทรราชายุทธ คลองและถนนทั้ง 2 ฝั่ง เรียกว่า “คลองสาทร” “ถนนสาทร” ต่อมาเมื่อการเขียนภาษาไทยได้มีการเขียนผิดเพี้ยนไปเป็น “สาทร” จนกระทั่งปัจจุบันซึ่งเป็นการเขียนชื่อคลอง และถนนสาทรผิดไปจากความเป็นมาในอดีต เมื่อจัดตั้งสำนักงานเขตขึ้นได้นำชื่อถนนสาทรมาใช้เป็นชื่อเขตสาทร จึงให้ไม่ถูกต้องด้วย เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่าการเขียนชื่อเขตสาทร คลองสาทร และถนนสาทรเหนือ-ใต้ ไม่ถูกต้องตามประวัติความเป็นมาของคลองและถนน ซึ่งหลักฐานว่าคำว่า “สาทร” ใช้ ท ทหาร ทั้งหมด กรุงเทพมหานครจึงได้เสนอกระทรวงมหาดไทย โดยคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทย คณะที่ 2 พิจารณาแล้วเห็นว่าคำว่า “สาทร” ไม่มีความหมายและคำแปลตามหลักภาษาไทยส่วนคำว่า “สาทร” มีความหมาย และคำแปลว่า “เอื้อเฟื้อ เอาใจใส่” ตามหลักภาษาไทยในพจนานุกรม และเป็นคำที่มาจากบรรดาศักดิ์ของหลวงสาทรราชายุทธ (เจ้าสัวยม) ซึ่งตามประวัติอักษรานุกรมขุนนางในสมัยรัชกาลที่ 5 จะใช้ท ทหาร ทั้งหมด เมื่อเขตสาทรจัดตั้งขึ้น และใช้ชื่อคลองและถนนสาทรเป็นชื่อสำนักงานเขตสาทร จึงเป็นการเขียนไม่ตรงกับที่มา ชื่อบรรดาศักดิ์และหลักภาษาไทย กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศลงวันที่ 23 เมษายน 2542 เปลี่ยนแปลงชื่อ “เขตสาทร” เป็น “เขตสาทร” ตามหลักฐานดังกล่าว ดังนั้น ชื่อสำนักงานเขตสาทรต้องใช้ ท ทหาร และถนนสาทรเหนือ-ใต้ ตลอดจนซอยแยกจากถนนสาทรต้องเขียนป้ายชื่อเป็น ท ทหาร ทั้งหมด ประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนพิเศษ 35 ง. ลงวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2542

ตั้งแต่วันที่ 23 เมษายน 2542 เป็นต้นไป “สาทร” เป็น “สาทร” ที่ถูกต้องตามหลักฐานประวัติศาสตร์ความเป็นมาแต่อดีตและถูกต้องตามหลักภาษาไทย ซึ่งจะเป็นสำนักงานเขตสาทร “ที่เอื้อเฟื้อ เอาใจใส่ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ราษฎรในพื้นที่ตามอำนาจหน้าที่สืบไป

(ฝ่ายการปกครองสำนักงานเขตสาทร)

รวมวัดดังในเขตสาทรและบริเวณโดยรอบ

วัดยานนาวา

ชื่อของวัดยานนาวานั้นมีความหมายเกี่ยวกับคติธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏอยู่ในพระเวสสันดรชาดกกัณฑ์กุมาร ตอนพระเวสสันดรตรัสเรียกสองกุมาร ที่หนีชูชกลงไปซ่อนตัวอยู่ในสระบัว โปรดเรียกกัณฑ์ - ชาลี ขึ้นมาเพื่อพระราชทานแก่ "ชูชก" ที่มาขอบุตรทั้งสองเพื่อเอาไปรับใช้เมียสาวคือนางอมิตตดา พระเวสสันดรทรงกล่าวอุปมาด้วย **ลำยานนาวา** ว่าเรือลำเก่าที่พ่อค้าใช้ไปมาในมหาสมุทรนั้น เมื่อถูกคลื่นลมแรง ก็อาจจะแตกทำลายได้ คำกล่าวของพระเวสสันดรคือ "ด้วยเป็นโลกียนาวา ไม่จริงเลย พระลูกเอ๋ย พ่อเห็นแต่หน้าเจ้า พระพี่น้องทั้งสองเราเจ้าจงมาเป็นลำภาทองธรรมชาติ อันนายช่างฉลาด จำลองทำ ด้วยกงแก้วประกาศ์จริงด้วยเพชรเนนหนา แก้วประพาลแผ่เป็นดาดฟ้าผาระบุระเปิดเปิดช่องน้ำ แก้วไพฑูรย์กระทำเป็นราโหมระประทับสลักสลัก กรอบลายรายดอกรักเนาวรัตน์ จุลฉลักเป็นรูปสัตว์ภาพเพชรนิลเนม เกมหงส์วิหคกระหนกคาบลดารัด มังกรกัดกอดเกี่ยวเป็นก้านขดดูสุดใส ครั้นสำเร็จลำลำภาแล้วเมื่อใดได้พระพิชัยมงคล พระบิดาจะทรงเครื่องต้นมงคลพิชัยสำหรับกษัตริย์ ดังจะเอาพระสมบัติกระหิวัดทรงเป็นสร้อยสังวาลอยู่สรรพเสร็จ จะเอาพระขันตีต่างพระขรรค์อันคมกล้า สุนทรจะอย่างเยื้องลงสู่ที่นั่งท้ายเกตราสูงระหง แล้วไปด้วยทวนธงเศวตฉัตร วายุวิเวกพัดอยู่เฉื่อยฉิว ลำภาทองก็จะล่องลวไปตามลม สรรพสัตว์ก็จะชื่นชมโสมนัส ถึงจะเกิดลมกาลพานกระพือพัดคือโลภ ถึงจะโศกแสนโศกตั้งดีเป็นลูกคลื่นอยู่ครั้นโครมโหมกระแทกลำภานี้ก็มิได้วอกแวกวาทวน ไหวก็จะแล่นระรี่เรื่อยเฉื่อยไปจนถึงเมืองแก้ว อันกล่าวแล้วคือพระอมตมหานครนฤพาน"สองกุมารได้ฟังคำอุปมาของพระราชบิดาจึงยอมขึ้นจากสระต้องติดตามชูชกเพื่อไปรับใช้นางอมิตตดาต่อไปแต่จะรับใช้หรือไม่คงต้องให้ท่านไปหาอ่านกันเอง

ไม่ทราบว่าเวสสันดรชาดกนักเรียนสมัยนี้ยังเรียนกันอยู่หรือไม่ส่วนผมเรียนถึงสองครั้งคือตอนเรียน

เตรียมอุดมปีที่ ๒ กับตอนที่เรียนในโรงเรียนเตรียมนายร้อยทหารบก ซึ่งจะเห็นว่าเวสสันดรชาดกนั้น เป็นวรรณคดีที่ยอดเยี่ยมเลยทีเดียว สัมผัสนอก สัมผัสใน มากมาย น่าหามาอ่านและเก็บไว้เป็นสมบัติอย่างยิ่ง ที่ครูสุภาน่าจะมีจำหน่าย หลายบท ผมยังจำได้จนบัดนี้ เช่น บรรยายภาพของพรานเจตบุตร อ่านแล้วจะเห็นภาพของพรานเจตบุตรผุดขึ้นมาให้เห็นในมโนภาพเลยทีเดียว ขอออกนอกเรื่องวัดยานนาวาไปอีกนิด ขอบรรยายภาพของพรานเจตบุตรเพื่อให้ท่านได้เห็น (ท่านที่ไม่ได้เคยอ่านหนังสือเวสสันดรชาดก) ภาพของพรานเจตบุตรขึ้นมาในมโนภาพ "ทั้งผมเผ้าก็ยุ่งย่ง ยุกยิกะหยองแหง แดงระงอเงี้ยวเขี้ยวเงงงอน ผ่าประเจียดประจงจีบซ้อนสวมเคียวรัดกระหวัดกระหมุดกระหมิด ชูดซิดชักขายน้อยห้อยหูกระต่าย เรียวแรงแข็งชันอยู่ทั้งกาย มือถือหน้าไม้ลูกเหลาแหลม" ท่านลอง อ่านดูเถอะ (ผมเขียนจากความทรงจำที่เรียนเมื่อ ๕๕ ปีที่แล้ว สะกดผิดขอภัย) แต่ไม่ก็บรรทัดยังไพเราะนัก สัมผัสใน "เขี้ยวเงี้ยว" สัมผัสนอก เล่นอักษร "ผมเผ้ายุ่งย่งเยะหยองแหง" อ่านแล้วไพเราะจริงๆ

ปัจจุบันหากจะหาชมเรือสำเภาที่มีรูปร่าง และขนาดเท่าของจริงนั้น น่าจะหาชมได้เพียง ๓ แห่งเท่านั้น(เดิมมีแห่งเดียวที่วัดยานนาวาแต่ลอยน้ำไม่ได้)

แห่งแรกคือที่วัดยานนาวา ซึ่งวัดนี้ตั้งอยู่ริมถนนเจริญกรุง หากเริ่มต้นจากสี่พระยา วิ่งเรื่อยไปตามถนนเจริญกรุง จนผ่านเจริญกรุง ซึ่งทางซ้ายของถนนมีตึกใหญ่ ๆ ให้สังเกต เช่น ตึก STATE TOWER จนผ่านเจริญกรุงซอย ๕๒ ให้มองขวาไว้ดี ๆ ก่อนถึงเจริญกรุงซอย ๕๔ ประตูวัดยานนาวาจะอยู่ทางขวา ต้องสังเกตให้ดี เพราะรถวิ่งกันมาก รถจะบังทางเลี้ยวได้ ถนนเจริญกรุงนั้น ขยายไม่ออกแล้ว คงแคบเท่าเดิม ดังนั้น ต้องเลี้ยวขวาเข้าประตูวัดทันที มิฉะนั้นจะเหมือนผม เลี้ยวไม่ทัน คราวนี้ต้องไปกันอีกไกลกว่าจะหาที่กลับรถได้ เข้าไปแล้วก็จะมองเห็นเรือสำเภาตั้งตระหง่านอยู่

แห่งที่สอง ไปที่สมุทรปราการ เลี้ยวไปจนถึงบางปู จะถึง**เมืองโบราณ** ในเมืองโบราณที่ทุกคนควรไปชมอย่างยั้งนี้จะมีเรือสำเภาขนาดเท่าเรือจริง สร้างด้วยไม้แบบสำเภาจริง ลอยแท่งตั้งอยู่ในน้ำให้ชมแต่ไม่ทราบทำให้ขึ้นไปชมบนเรือหรือไม่เพราะผมแค่ชมอยู่ที่ริมตลิ่ง

แห่งที่สาม คราวนี้ต้องไปไกลหน่อยคือ ไปถึง**จันทบุรี อ.เมือง** ออกไปทางที่จะไปยัง**ค่ายเนินวง** ตำบลบางกะจะ ชมค่ายเนินวงแล้วห่างจากประตูเข้ากำแพงค่ายไปสัก ๕๐ เมตร ทางขวามือคือ "**พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพานิชย์นาวิ**" แห่งแรกและแห่งเดียวของประเทศไทย ที่เก็บรักษาโบราณวัตถุได้ทะเลไว้บนหิ้งขึ้น จัดแสดงเกี่ยวกับการค้าทางเรือ ข้อมูลเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนข้อมูลการค้าค้นคว้าวิจัยทางโบราณคดีได้นำ นับเป็นศูนย์กลางความรู้ทางด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่ง

ภายในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะมีภาพงดงามขนาดใหญ่ ที่สะท้อนให้เห็นบรรยากาศการค้าขายทางทะเลด้วยเรือสำเภาโบราณ ในบริเวณปากแม่น้ำจันทบุรี และแบ่งการจัดแสดงต่าง ๆ ไว้เป็นห้อง ๆ รวม ๖ ห้อง ห้องที่สำคัญเกี่ยวเรื่องเรือของผมคือ "ห้องแสดงสินค้าและวิถีชีวิตชาวเรือ" นับว่าเป็นห้องที่โดดเด่นที่สุดของพิพิธภัณฑ์นี้ เพราะสร้างเรือสำเภาโบราณ (แต่ต่อใหม่) เรือลำนี้ชื่อ "บรรพนาวิน" แม้จะต่อใหม่ก็ได้ชิ้นส่วนของเรือสำเภาโบราณมาผสมผสาน สามารถเข้าไปชมภายในเรือได้ ใต้ท้องเรือจะเห็นห้องเก็บสินค้าที่จะบรรทุกไปกับสำเภา ได้แก่ ห้องเก็บเครื่องปั้นดินเผาโบราณ ห้องเก็บหมาก มะพร้าว ข้าว ซึ่งเป็นสินค้าขาออก ส่วนด้านท้ายเรือชั้นล่างเป็นที่พักนอนของลูกเรือ มีบันไดขึ้นไปยังดาดฟ้าเรือ บนดาดฟ้าเรือยังแสดงบรรยากาศการทำงานของลูกเรือเอาไว้ด้วย เช่นลูกเรือกำลังซึ้งเชือกเพื่อกางใบเรือ พิพิธภัณฑ์แห่งนี้จึงมีค่ายิ่งนัก และไม่ค่อยจะเปิดเผยตัว ผมเองไปพบแบบไม่ได้ตั้งใจจะไป ผมไปชมค่ายนิเวศเพื่อเอามาเขียนในเรื่องจันทบุรี ในหนังสือร้อยทั่วไทยไปกับ ปตท. (เวลานี้ ปตท. พิมพ์ออกมาจำหน่ายตามปั๊ม ปตท. แล้ว ๔ ภาค คลขาดภาคตะวันออกกับกรุงเทพฯ ฯ) ไปพบพิพิธภัณฑ์อยู่ห่างจากประตูเข้าค่ายนิเวศหลัก ๕๐ เมตรเท่านั้นเอง ไปชมแล้วก็คุ้มค่า อย่างน้อยได้รู้จักเรือสำเภาว่ารูปร่างที่จับต้องได้นั้นเป็นอย่างไร และยังมีเรือแบบต่าง ๆ ที่มีในประเทศไทยจำลองเอาไว้ให้ชมอีกด้วย ส่วนสำเภานั้นมีขนาดเท่าเรือจริง หากลงน้ำก็จะลอยได้ แต่ไม่ได้ลอยทั้งเต่งในน้ำเหมือนที่เมืองโบราณ ผมไปชมเรือที่เมืองโบราณ ชมที่พิพิธภัณฑ์พาณิชย์นาวีแล้วก็ต้องรีบวิ่งมาดูที่วัดยานนาวาอีกที่เคยเห็นว่าวัดยานนาวามานานเต็มทีคงจะเห็นตั้งแต่ยังหนุ่ม ๆ กระมังเพราะไม่ค่อยได้ผ่านไปด้วย

วัดยานนาวา เป็นวัดตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา เรียกกันว่า **วัดคอกควาย** ครั้นมาถึงสมัยกรุงธนบุรีได้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง มีพระราชอาคันตุกะครอง ชื่อวัดคอกควาย ดูจะเป็นวัดบ้านนอกไปหน่อยจึงเรียกเสียใหม่ว่า **วัดคอกกระบือ** แต่ก็ไม่ได้ปฏิสังขรณ์สิ่งใด จนถึงแผ่นดินรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสร้างพระอุโบสถอยู่ด้านริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ครั้นถึงรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ปฏิสังขรณ์วัดคอกกระบือ เมื่อปฏิสังขรณ์พระอุโบสถแล้ว ใครจะทรงสร้างพระเจดีย์เพิ่มขึ้น แต่มีพระราชดำริว่าจะสร้างเป็นพระสถูปหรือพระปรางค์ ก็มีสร้างกันมากมายหลายวัดแล้ว น่าจะหาแบบมาสร้างให้แปลกออกไป มีพระราชปรารภว่าแต่โบราณมา เรือที่ไปค้าขายกับต่างประเทศก็ล้วนแต่ใช้เรือสำเภา ครั้นต่อมาความนิยมเปลี่ยนแปลงไป คนหันไปต่อเรือกำปั่นใบอย่างพวกฝรั่งมากขึ้น ด้วยเห็นว่าลักษณะการใช้งานดีกว่าเรือสำเภาจีน พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นการเปลี่ยนแปลงเช่นนั้น ได้ทรงพยากรณ์ว่า ต่อไปเมื่อเรือสำเภาหมดคนนิยมแล้วก็จะสูญไป และต้องไม่ลืมว่าก่อนที่พระองค์จะขึ้น

ครองราชสมบัตินั้น ทรงเป็นเจ้านายที่นิยมการค้าขายกับต่างประเทศ และไปค้าขายด้วยเรือสำเภา จนรัชกาลที่ ๒ โปรด ๑ เรียกว่า "เจ้าสัว" มีเงินทองมากจนเอามาถวายช่วยชาติบ้านเมืองได้ ดังนั้น พระองค์ท่านต้องเสียดายหากวันหนึ่งเรือสำเภาจะสูญไปจึงได้พยากรณ์ไว้

เมื่อมีพระราชปรารภแล้ว ได้มีพระราชดำริหาแบบอย่างพระเจดีย์ที่จะสร้างไว้ที่วัดคอกกระบือ ทรงระลึกถึงบารมีธรรม ซึ่งพระเวสสันดรได้อุปมาเอาไว้ ดังที่ได้ยกมาให้อ่านแล้ว จึงโปรด ๑ ให้สร้างพระเจดีย์มีฐานเป็นเรือสำเภาขนาดเท่าเรือสำเภาจริง ขึ้นไว้ที่วัดคอกกระบือตรงด้านหลังของพระอุโบสถ (ความจริงสมัยนี้ต้องเรียกว่าอยู่หน้า เพราะตอนสร้างถนนเจริญกรุงยังไม่ตัดผ่าน วัดหันหน้าลงแม่น้ำ) แล้วมีพระราชดำรัสว่า **“คนภายหลังอยากจะทำให้เรือสำเภาเป็นอย่างไรจะได้อายุ”**

เมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงโปรด ๑ ให้ขนานนามพระอารามว่า "วัดยานนาวา" เมื่อเข้าประตูวัดเข้าไปแล้วจะมี อาคารมหาเจษฎาบดินทร์ หอพระไตรปิฎก ส่วนเรือสำเภาอยู่ตรงกลางด้านหลังคือพระอุโบสถ ท่าน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา เห็นตึก เห็นสะพานข้ามแม่น้ำฉางมออย่างยิ่ง และทางด้านหน้าเป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ทางเข้าหรือขึ้นเรือสำเภา เข้า ทางประตูหัวเรือ ขึ้นไปแล้วก็ขึ้นไปยังท้ายบาทหรือเก๋งจีน ท้ายสำเภา ซึ่งมีห้องท้ายสำเภาในห้องนี้ จะมีรูปพระเวสสันดรโพธิสัตว์ กับรูปชาลิภันธา และคำจารึกประดิษฐานอยู่ที่ห้องท้ายบาท และจะมีพระไตรปิฎกหินอ่อนเพื่อเสี่ยงทายไว้ ให้ทำการอธิษฐานแล้วยกเสี่ยงทาย ต้องลองยกสองครั้งแหละแน่นอนดี ลางเสี่ยงทายดู แล้วยกพระไตรปิฎกหินอ่อนยกขึ้นก็จะสำเร็จดังเราปรารถนา

นอกจากนี้ในห้องเก๋งท้ายเรือแห่งนี้ยังมี พระพุทธรูป และรอยพระพุทธรูปจำลองอยู่ด้วย ส่วนในเรือก็มีพระเจดีย์ซึ่งเปรียบเหมือนเสากระโดงเรือ

หาโอกาสไปวัดยานนาวาที่เก่าแก่วัดหนึ่งของกรุงเทพ ๑ ให้ได้สักครั้ง จะเห็นว่ารัชกาลที่ ๓ นั้นทรงโปรดที่จะบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอารามต่าง ๆ ไว้มากมาย และจะไปควบคุมการก่อสร้างอย่างใกล้ชิดด้วย เช่นที่วัดยานนาวา ตอนสร้างสำเภา ทรงโปรด ไปกำกับการก่อสร้างและโปรดให้สร้างศาลาเล็ก ๆ ประทับใต้พระองค์เดียว อยู่ทางใต้ของเรือสำเภา ปัจจุบันศาลาน้อยนี้ยังเก็บรักษาไว้อย่างดี เป็นศาลาที่พระองค์จะมาประทับเวลามาดูการก่อสร้าง"เรือสำเภา"

(www1.mod.go.th)

วัดดอน

Wat Don 23 Soi Samanmit Charoenkrung Road Sathorn Bangkok 10120

วัดดอน เป็นวัดโบราณสร้างมานาน ตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่หนึ่งกรุงรัตนโกสินทร์ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปรากฏความตามหลักฐานดั้งเดิมว่า **มังจันจำพระยาทวาย**เป็นผู้มีศรัทธาสร้างขึ้น ด้วยความร่วมมือร่วมใจของชาวทวายในสมัยนั้น

มังจันจำผู้เป็นหัวหน้าสร้างวัดนี้ เดิมทีเป็นขุนนางแห่งพุกามประเทศ มีราชทินนามตามตำแหน่งที่**เนมะโยกะยอดินกินเมืองทวาย** ภายหลังต่อมาได้เกิดขัดใจกันขึ้นกับสมเด็จพระเจ้าปดุงกรุงอังวะผู้ดุร้าย ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจพม่าอีกต่อไป จึงแต่งทูตให้ถือท้องตรามาขอสวามิภักดิ์ขึ้นกับไทย พร้อมกันนั้นได้ชักชวนเกลี้ยกล่อมพระยามะริด และพระยาตะนาวศรีซึ่งว่าราชการเมืองมะริดเมืองตะนาวศรีให้มาร่วมสวามิภักดิ์กับไทย เจ้าเมืองทั้งสองก็เห็นดีเห็นงาม ร่วมกันมีท้องตราทูลความมาขอเป็นข้าขอบขัณฑสีมาของไทยสยามประเทศ

พระบาทสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่หนึ่ง ทรงอนุสรณ์ถึงความดีความชอบของ**มังจันจำพระยาทวาย** ในกรณีที่ยกเมืองทวายและชักชวนเจ้าเมืองมะริด เมืองตะนาวศรีซึ่งเป็นฝ่ายพม่าเข้าคึก ให้มาสวามิภักดิ์เป็นข้าขอบขัณฑสีมาของไทยนั้นประการหนึ่งกับอีกประการหนึ่ง**มังจันจำพระยาทวาย**ผู้นี้มีความดีความชอบเป็นพิเศษ โดยได้พาเอาสมเด็จพระราชาธิบดีในยี่จากไปนานให้มาเฝ้าได้พบกัน ครั้นหลานพระหลานเธอสมเด็จพระเจ้าฟักกรมขุนธำมินทร์สุดาราชภาคินัย ซึ่งเป็นธิดาของเจ้ารามณรงค์พระเชษฐาธิปัตย์ ผู้ถึงแก่อสัญชีพิดักษัยไปนานแล้ว ณ กรุงเก่าคราวศึกพม่า เมื่อได้มาเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมกับสมเด็จพระอนุชาธิราชกรมพระราชวังบวร ซึ่งทรงเป็นพระเจ้าอาทั้งสองก็นองน้ำตาเลอาวยถึงความทุกข์ยากลำบาก ตั้งแต่บ้านแตกสาแหรกขาดคราวศรี

อยุธยาฝ่าย พลัดพรากตกไปอยู่เมืองพม่าแล้วหลบหนีมาบวชเป็นรูปช้อยู่ที่เมืองทวาย ได้มั่งจันจำพระยาทวายให้ความอุปถัมภ์บำรุงคราวตกยากและพรรณนาถึงคุณความดีของมั่งจันจำที่อุทิศส่วที่ซ่อนเร้นคอยบำรุงรักษาอย่างเข้มงวดกวดขัน ปิดบังความมิให้พม่ารู้ด้วยเกรงจะเกิดอันตราย พระหลานเธอ รำพันไปถึงความทุกข์ยากต่างๆ นานาแล้วก็ทรงพระกรรแสง สมเด็จพระบรมบพิตรพระเจ้าอยู่หัวและพระอนุชาธิราช ทั้งสองพระองค์ทรงสดับความแล้วก็กลั่นน้ำพระเนตรไว้มิได้ ด้วยความสงสารในพระภาคินัย ซึ่งเป็นธิดาองค์เดียวของพระเจ้ารามณรงค์พระเชษฐา เมื่อทรงพิจารณาไปความดีของมั่งจันจำพระยาทวาย ก็ปรากฏประจักษ์ชัดขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ให้มั่งจันจำพระยาทวายผู้มีความชอบ พาครอบครัวและญาติสนิทมิตรสหาย เข้าไปทูลวิรารอพรมารับราชการที่กรุงเทพพระมหานคร โปรดพระราชทานที่หลวงซึ่งมีอยู่ ณ ตำบลคอกกระบือ ให้เป็นที่อยู่ของเหล่าชาวทวายที่อพยพมา เมื่อปีชวด พระพุทธศักราช 2335 แล้วทรงพระกรุณาแต่งตั้งให้**เนมะโยกะยอดินหรือมั่งจันจำพระยาทวาย** เป็นหัวหน้าปกครองดูแลบรรดาชาวทวายเหล่านั้น เมื่อได้ที่อยู่อาศัยเป็นหลักฐานแล้ว มั่งจันจำพระยาทวายผู้เป็นหัวหน้าจึงชักชวนผู้มีจิตศรัทธาชาวทวาย **ให้ช่วยกันชวนขายสร้างวัดขึ้นในราวปีพุทธศักราช 2340**

วัดที่มั่งจันจำพระยาทวายสร้างขึ้นนี้ โดยเหตุที่เป็นวัดสร้างขึ้นบนภูมิภาคนั้นเป็นที่ดอน รอบบริเวณเป็นที่ลุ่มราบ ดังนั้นจึงปรากฏนามว่า วัดดอน และโดยที่วัดนี้ถูกสร้างขึ้นด้วยศรัทธาของ **พระยาทวาย** พร้อมกับญาติมิตรสหายชาวทวายทั้งปวง ณ สถานที่หลวงพระราชทานหลังบ้านทวาย ดังนั้นผู้คนทั้งหลายจึงนิยมเรียกกันง่ายๆว่า **วัดดอนทวาย** จะอย่างไรก็ดีพอตกมาถึงปีพุทธศักราช 2400 ครั้งรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระบรมบพิตรพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ผู้ทรงเป็นมหาปราชญ์ในเชิงอักษรศาสตร์ภาษา ได้ทรงพระกรุณาเปลี่ยนนามวัดที่พระยาทวายสร้างขึ้นนี้ว่า **วัดบรมสถล** แต่มหาชนก็ยังนิยมเรียกว่า วัดดอนทวาย อยู่อีกตามเดิมด้วยความเคยชิน

วัดดอนหรือวัดที่ทรงพระกรุณาเปลี่ยนนามให้ใหม่ว่าวัดบรมสถลนี้ มีบริเวณแผ่ตลอดไปตามภูมิภาคนั้นมีจำนวนเนื้อที่ 17 ไร่ 2 งาน 28 วา โดยมีคูเป็นเขตวัดล้อมรอบทุกด้าน กล่าวคือ คูด้านเหนือและด้านตะวันออกเป็นเครื่องปันเขตวัดดอนกับป่าช้าจีน ส่วนคูด้านใต้และด้านตะวันตกเป็นเครื่องปันเขตวัดดอนกับชาวบ้าน

วัดตอนนี้ เดิมทีมีแต่พระสงฆ์ชาวทวายจำพรรษาอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยมีพระสงฆ์อาวุโสทำหน้าที่ปกครองดูแลสืบต่อกันมา จนถึงสมัยพระอุปัชฌาย์จั่น รูปนี้ก็เป็นชาวทวายอีกเหมือนกัน ทำหน้าที่ปกครองวัดเป็นสมภารมานานชั่ว บรรดาศิษย์และชาวบ้านเรียกท่านว่าท่านใหญ่ เป็นพระอุปัชฌาย์ให้การอุปสมบทกุลบุตรทั้งชาวทวายและชาวไทย มีผู้เคารพเลื่อมใสมาก ถึงมรณภาพเมื่อปีพุทธศักราช 2462

ครั้นพระอุปัชฌาย์จั่นหรือท่านใหญ่ถึงมรณภาพล่วงลับไป พระครูกลุณวิสุทธิ ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมภารเจ้าวัดสืบมา พระครูกลุณวิสุทธิหรือหลวงพ่อกิ้นนี้ ก็มีชาติกำเนิดสืบเชื้อสายมาแต่ชาวทวาย เกิดที่บ้านทวาย เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร เป็นสมภารเจ้าวัดดอนมาหลายสิบปี มีเกียรติคุณในทางสมาธิ ภavanaและขลังในคาถาอาคม โดยได้เล่าเรียนสืบต่อมาจากพระอุปัชฌาย์ โดยได้เล่าเรียนสืบต่อมาจากพระอุปัชฌาย์จั่นท่านใหญ่ และอาจารย์เปี่ยมซึ่งเป็นอาจารย์วิชาอาคมขลังเรื่องนาม เป็นที่เคารพนับถือของคนในสมัยนั้น จึงทำให้ท่านฝึกฝนอยู่แต่ในทางนี้ จนมีชื่อว่าเป็นเกจิอาจารย์รูปหนึ่งในบรรดาเกจิอาจารย์ผู้มีวิชาอาคมขลังทั้งหลาย

อนุสรณ์ยิ่งใหญ่ที่ท่านพระครูกลุณวิสุทธิสร้างไว้ ในฐานะที่เป็นเกจิอาจารย์ผู้ทรงวิทยามนต์อันสูงยิ่ง ก็คือพระกริ่งฟ้าผ่า สาเหตุที่พระกริ่งของท่านจะได้ชื่อว่า พระกริ่งฟ้าผ่า นั้น เล่ากันว่าเมื่อปีพุทธศักราช 2480 สมัยที่ยังเป็นพระครูกิน ผู้มีวัยสี่สิบเศษ ประการเหตุไทยจะเข้าทำสงครามอินโดจีน ในฐานะที่ท่านเคยเป็นทหารมาก่อน จึงมีความปรารถนาอย่างแรงร้อนที่จะช่วยประเทศชาติตามวิสัยสมณะจะพึงกระทำได้ จึงคิดสร้างพระกริ่งนिरันตราย เพื่อแจกจ่ายแก่บรรดาศิษย์ลูกบ้านทวายที่ลาไปทัพกับทหารไทยทั่วไป ในการสร้างพระกริ่งครั้งนี้ได้จัดเป็นพิธีใหญ่ โดยตัวท่านเองไปทูลอาราธนา สมเด็จพระสังฆราช(แพ ตีฆสเทวมหาเถร) วัดสุทัศน์เทพวราราม ซึ่งเป็นที่เคารพอย่างสูงสุดให้มาทรงเป็นองค์ประธานจุดเทียนชัย และกำกับการบวงสรวงอันเชิญปวงเทพเจ้ามาเข้าร่วมพิธีศักดิ์สิทธิ์นั้น พลันอสนีบาตจากฟ้าก็ฟาดตกลงมาในท่ามกลางพิธี ให้เป็นที่อัศจรรย์หวั่นไหวไกลหล้า ผู้คนทั้งหลายต่างตื่นตะลึงงันววยประหลาดใจเป็นหนักหนา จึงพากันเรียกชื่อพระกริ่งที่สร้างครั้งนี้ว่า พระกริ่งฟ้าผ่า

พระครูกลุณวิสุทธิ ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์และเกจิอาจารย์ชื่อก้อง ครองวัดดอนมาจนถึงอายุขัยมรณภาพล่วงลับไป เมื่อปีพุทธศักราช 2507

ครั้นการพระราชทานเพลิงศพ พระครูกลยาณวิสุทธิเสร็จสิ้นแล้ว ทางการคณะสงฆ์ได้แต่งตั้งให้ **พระมหาวิลาศ ญาณวโร ป.ธ.9** เป็นเจ้าอาวาสวัดดอนสีบแทนต่อมา พระมหาวิลาศ ญาณวโร นี้ ภายหลังได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่ **พระศรีวิสุทธิโสภณ** แล้วรับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชวิสุทธิโสภณ ตามลำดับ สมัยที่พระราชวิสุทธิโสภณได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสนี้ วัดดอนเริ่มมีการพัฒนาปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ เพราะกุฏิและเสนาสนะสิ่งปลูกสร้างทั้งหลายไม่ว่าจะมองไปทางไหนล้วนแต่เซทรุดคร่ำคร่าทำท่าว่าจะหักพังไปทั้งวัด มีลักษณะการเหมือนคนแก่แลเป็นไข้หนัก ไกลจะตายด้วยถึงอายุชยเหตุว่าเสนาสนะสิ่งปลูกสร้างทั้งหลายมีอายุมาแต่สมัยพระอุปัชฌาย์จันหรือนานกว่านั้นโดยมาก เมื่อตกมาถึงสมัยนี้จึงมีสภาพชำรุดร่อแร่เต็มที่เป็นที่สังเวชใจแก่ผู้พบเห็นแทนที่จะเกิดศรัทธา ทางวัดจึงวางโครงการพัฒนาใหม่หมดทั้งเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตวัดประโยชน์แล้วดำเนินการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ตามโครงการที่วางไว้ โดยเริ่มสร้างกำแพงวัด กุฏิสงฆ์ ศาลาการเปรียญ และเสนาสนะที่จำเป็นอื่นๆ ยกเว้นอุโบสถวิหาร ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2510 เป็นต้นมาจนถึง วันที่ 1 ธันวาคม 2522 ลื่นเงินไปแล้วจำนวน 6,050,022 บาท (หกล้านห้าหมื่นยี่สิบสองบาท)

เมื่อได้จัดสร้างสิ่งที่จำเป็นในเขตสังฆาวาสเสร็จสิ้นไปพอสมควรแล้ว จึงได้เริ่มงานก่อสร้างอุโบสถวิหารอันเป็นเขตพุทธาวาสต่อไป โดยทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2518 เวลา 16.55 น. แล้วการก่อสร้างก็ดำเนินเรื่อยมา จนถึงวันที่ 2 ธันวาคม 2522 ลื่นค่าใช้จ่าย 5,638,210 บาท (ห้าล้านหกแสนสามหมื่นแปดพันสองร้อยสิบบาท) และประกอบพิธีฝังลูกนิมิต 20 มีนาคม 2523 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีตักลูกนิมิต นับเป็นพิธีมหามงคลและเป็นเกียรติประวัติสูงส่งสืบไปชั่วกาลนาน.

จากหนังสือ อนุสรณ์งานฝังลูกนิมิตผูกพัทธสีมา วัดดอน ยานนาวา กรุงเทพฯ 2523

(www.geocities.com/watdonta_y)

วัดโพธิ์แมนคุณาราม

อุโบสถอันงดงามของวัดโพธิ์แมน

เรียกได้ว่ากลืนรูปยังไม่จาง เสียงประทัดยังไม่ทันหาย ดังนั้นการที่ฉันจะพามาเที่ยววัดจีนในวันนี้ก็เรียกว่ายังไม่ตกเทรนด์จนเกินไปนัก

อีกทั้งวัดจีนที่จะพามาชมในวันนี้ไม่ใช่วัดจีนหรือศาลเจ้าธรรมดาๆ แต่เป็นวัดจีนที่มีการผสมผสานของศิลปะแบบ **จีน-ไทย-ทิเบต** ที่หาไม่ได้ง่ายๆ ในวัดอื่นๆ ซึ่งวัดแห่งนั้นก็คือ **"วัดโพธิ์แมนคุณาราม"** หรือวัดโพธิ์แมนในซอยสาธุประดิษฐ์ 19 นี้เอง

วัดโพธิ์แมน หรือที่เรียกเป็นภาษาจีนว่า **"โพวมิ่งป้ออิงยี่"** เป็นวัดจีนในพุทธศาสนานิกายมหายาน สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 โดยผู้สร้างวัดนี้ก็คือ **พระมหาคณาจารย์จันทรมสมาธิวัตรฯ (โพธิ์แจ่มมหาเถระ)** อดีตเจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปที่ 6 เจ้าอาวาสรูปแรกเป็นผู้นำสร้าง พร้อมด้วยข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนที่ศรัทธาก็ร่วมมือกันสร้างด้วย มาจนถึงวันนี้ก็นับอายุของวัดได้เกือบ 50 ปี แล้ว และเจ้าอาวาสปัจจุบันก็คือ **พระมหาคณาจารย์จันทรมสมาธิวัตร (เย็นเต็ก)** เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปที่ 7

แม้จะเป็นวัดจีนแต่ก็มีเสมาแบบไทย

อย่างที่ฉันกล่าวไปแล้วว่า อยู่ที่สถาปัตยกรรมภายในวัดที่เป็นศิลปกรรมแบบ **จีน-ไทย-ธิเบต** ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวงดงาม โดยพระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตรฯ (โพธิ์แจ่มมหาเถระ) เจ้าอาวาสรูปแรกนั้นเป็นผู้ออกแบบสิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในวัดด้วยตนเอง จะงดงามแค่ไหนต้องลองไปชมกัน

จากซุ้มประตูใหญ่เดินเข้าไปสิ่งแรกที่จะเจอก็คือ **วิหารหน้า** ซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าอุโบสถ ด้านหน้าวิหารมีจารึกอักษรภาษาธิเบต ส่วนภายในเป็นที่ประดิษฐานพระศรีอารยเมตไตรย์โพธิสัตว์ และพระเวทโพธิสัตว์ที่อยู่ด้านหลัง อีกทั้งยังมีท้าวจตุโลกบาลอยู่ประจำ 4 มุมของวิหารด้วย ท้าวจตุโลกบาลนี้ ก็เรียกว่าเป็นมหาเทพผู้รักษาโลกและพระพุทธศาสนา ซึ่งวัดพุทธในประเทศจีนนิยมโลกบาลทั้ง 4 นั้นก็ได้แก่ **ท้าวธรรมมหาราช หรือธรรมาธิราช** (ถือก่ียงอ้วง) ทรงเครื่องทรงแบบขุนพลจีนโบราณ รูปร่างสีแดง มือถือพิณ ส่วน **ท้าววิรุฬหกมหาราช หรือวิรุทธกะ** (เจงเซียงเทียงอ้วง) มีรูปร่างสีขาว ถือร่ม องค์ถัดมาคือ **ท้าววิรุฬปักข์มหาราช หรือวิรุฬปักชะ** (ก่วงม๊กเทียงอ้วง) มีรูปร่างสีดำ ถือกระบี่และงู และองค์สุดท้ายคือ **ท้าวเวสสุวัณ (กุเวร) มหาราช หรือไวศรณะ** (ตอบั้งเทียงอ้วง) มีรูปร่างสีเขียวถือเจดีย์ไว้ในมือข้างหนึ่ง

สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวิหารหน้าจนครบแล้ว ฉันเดินผ่านเข้าไปยัง **อุโบสถ** ของวัดโพธิ์แมน ตอนนี้จะที่ฉันรู้สึกเหมือนผ่านเข้าไปในฉากหนังจีนอย่างไรอย่างนั้น เพราะนอกจากสถาปัตยกรรมและ

ลวดลายแบบจีนของอุโบสถที่ตั้งอยู่ด้านหน้าแล้ว ก็ยังมีพระจีนในชุดจีวรสีส้มสดเดินผ่านไปเดินมาอีกต่างหาก แม้จะไม่มีการฝึกกำลังภายในกันที่ลานหน้าวัด แต่ก็พอจะได้บรรยากาศของสำนักเล้าหลินอยู่บ้าง

แต่ก่อนจะเข้าไปด้านในอุโบสถ ฉันขอชี้ชวนให้ชมความสวยงามด้านนอกเสียก่อน ลองเงยหน้าดูบนหลังคาโบสถ์ซึ่งเป็นหลังคาสามชั้นลดหลั่นกัน และบนหลังคาชั้นบนสุดมีเจดีย์ยอดฉัตรที่ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ ด้านล่างลงมายังมีตราธรรมจักร อีกทั้งยังมีกวางตัวเล็กตัวน้อยยืนอยู่ตามจุดต่างๆ บนหลังคาโบสถ์ การมีตราธรรมจักรและกวางนี้เองที่น่าจะเป็นส่วนผสมแบบไทย เพราะไม่ค่อยจะพบตราธรรมจักรและกวางในสถาปัตยกรรมแบบจีนเท่าไรนัก

และอย่าลืมสังเกตตราพระปรมาภิไธยย่อ **"ภปร"** ที่ประดิษฐานอยู่ที่หน้าบันของอุโบสถด้วย เพราะเป็นตราที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินมาประกอบพิธียกฉัตรเจดีย์พระอุโบสถนั่นเอง

สระของพระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตรฯ (เจ้าคุณโพธิ์แจ้ง)

งามไม่แพ้กัน เมื่อเดินขึ้นบันไดเข้าสู่พระอุโบสถก็จะได้พบพระประธานองค์ใหญ่ที่มีชื่อว่า **"พระพุทธวัชรโพธิคุณ"** ซึ่งเป็นชื่อพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระประธานองค์นี้สีทองอร่าม ด้านข้างเป็นเสาสีแดงสดมีมังกรสีทองพันตัวรอบเสาดูน่าเกรงขาม และเมื่อมองไปด้านบนหลังคา หาก

เพ่งมองดีๆ จะเห็นหมู่พระพุทธรูป 1,000 องค์ประดิษฐานอยู่ด้านบนด้วย

ส่วนผนังด้านข้างของอุโบสถทั้งสองด้านยังประดับตกแต่งด้วยรูปพระอรหันต์ 500 รูปที่หากมองไกลๆ อาจดูเหมือนรูปวาดธรรมดา แต่เมื่อเดินมามองดูใกล้ๆ ก็รู้ว่าแท้จริงแล้วภาพนี้เป็นภาพโมเสกขนาดใหญ่สีสดใสสวยงามมากทีเดียว

เข้าไปกราบพระประธานและชมสิ่งต่างๆ ในโบสถ์นั้น ก็เป็นเวลาเดียวกับที่พระสงฆ์เข้ามาสวดมนต์พอดี ฉันจึงได้โอกาสนั่งฟังบทสวดภาษาจีนที่ฟังดูแปลกหูไปจากบทสวดภาษาบาลีที่เคยได้ยินบ่อยๆ บทสวดมนต์ที่พระสงฆ์สวดนี้ฟังๆ ไปก็คล้ายกับการร้องเพลง เพราะมีเสียงสูงเสียงต่ำ แถมยังมีการตีกลองให้จังหวะเสียอีกฟังแปลกหูแต่ก็สร้างสมาธิได้เหมือนกัน

เมื่อพระสวดเสร็จฉันจึงเดินออกมาด้านนอกอุโบสถอีกครั้ง แล้วก็สังเกตเห็นว่าที่วัดวัดโพธิ์แมนฯ แห่งนี้แม้จะเป็นวัดจีน แต่รอบอุโบสถของวัดก็ยังมีใบเสมาซึ่งแสดงถึงอาณาเขตของการทำสังฆกรรมแบบเดียวกับวัดไทย โดยมีมุมอุโบสถทั้ง 4 มุมจะมีใบเสมาหินอ่อนเหล่านี้อยู่ 2 ใบ ด้วยกัน ใบหนึ่งเป็นแกะสลักเป็นเครื่องหมายรูปวัชรธวัช และอีกใบหนึ่งแกะสลักเป็นรูปท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 เป็นการผสมผสานระหว่างจีน-ไทย-ธิเบตที่เห็นได้ชัดเจน

แต่ขึ้นชื่อว่าเป็นวัดจีนแล้วก็ต้องมีเทพเจ้าต่างๆ ที่ชาวจีนเคารพนับถือ ซึ่งก็อยู่ด้านหลังโบสถ์นั่นเอง ที่นี้ฉันได้สักการะ **พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์** และ **พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์** นอกจากนั้นที่ศาลาด้านหลังนี้ก็มีสรีระของเจ้าคุณโพธิ์แจ้งมหาเถระ เจ้าอาวาสรูปแรกของวัดโพธิ์แมนคุณาราม และผู้ออกแบบวัดที่ฉันกล่าวไปแล้วตอนต้นให้สักการะกันด้วย

ภายในศาลาที่ประดิษฐานสรีระของเจ้าคุณโพธิ์แจ้งนั้นก็มีประวัติของท่านอย่างละเอียด ทำให้ฉันได้ทราบว่าท่านเป็นชาวจีน เกิดเมื่อ พ.ศ.2444 ที่เมืองเก็กเอี้ย มณฑลกว่างตุง เมื่อบวชเข้ามาเป็นพระสงฆ์แล้วก็ได้บำเพ็ญเพียรปฏิบัติธรรม รวมทั้งเรียนรู้ธรรมจากพระอาจารย์หลายท่าน จนนับได้ว่าเป็นปราชญ์และเป็นพระมหาเถระผู้มีเมตตาธรรมต่อประชาชนทั่วไป

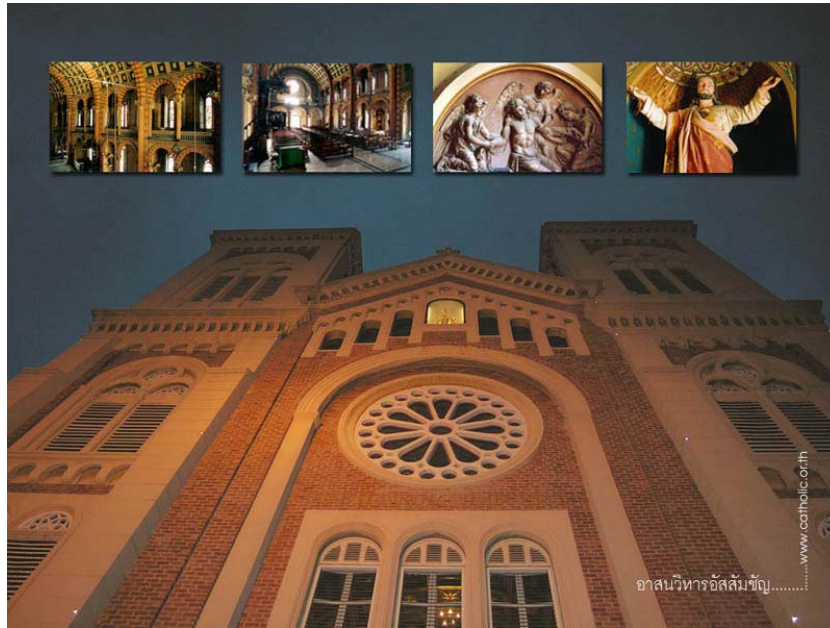
หนึ่งในสี่ท้าวจตุโลกบาลภายในวิหารหน้า

ไทย ท่านได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ถึง 7 วาระด้วยกัน ซึ่งในอดีตยังไม่มีเคยมีปรากฏว่ามีพระสงฆ์จีนนิกายรูปใดที่ได้รับเกียรติสูงเช่นนี้มาก่อน โดยสมณศักดิ์สูงสุดของท่านก็คือพระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตรฯนั่นเอง

ที่นี่จึงนับเป็นวัดจีนในกรุงเทพฯ ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งอีกหนึ่งแห่ง แม้จะเลยเทศกาลตรุษจีนไปแล้ว แต่ฉันเชื่อว่าหากได้มีโอกาสมากราบพระพร้อมกับชมศิลปะ

(www.thaisarn.com)

อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โดยคุณพ่อเปาโล สุรชัย ชุ่มศรีพันธุ์

1. ฯพณฯ ยวง นิตโย BANGKOK 1965-1973

2. ฯพณฯ มีชัย กิจบุญชู BANGKOK 1973

นับตั้งแต่ปี 1965 ที่มิสซังสยามได้รับการแบ่ง และ ยกขึ้นเป็นสังฆมณฑลต่าง ๆ มาจนถึงปีนี้คือ 1990 ก็เป็นเวลา 25 ปีพอดีสำหรับเรื่องการแบ่งแยกและการยกมิสซังสยามเช่นนี้เพื่อให้มีการปกครองและบริหารแบบฐานันดรของพระศาสนจักร (Ecclesiastical Hierarchy) ในปี 1965 มาจนถึง ปี 1990 นี้ จะยังไม่พุดในบทความนี้ ขอให้สังเกตว่าในขณะที่พระศาสนจักรในเมืองไทยยังคงเป็น “มิสซังสยาม” อยู่ที่นี่ มิสซังสยามอยู่ในระบบการปกครองและบริหารโดยมี Apostolic Vicar เป็นประมุข เราอาจจะแปลได้ว่า “รองอัครสาวก” หรือ “ผู้แทนพระสันตะปาปา” โดย Apostolic Vicar นี้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นสังฆราชของสังฆมณฑลใดสังฆมณฑลหนึ่ง ซึ่งถือเป็นตำแหน่งทางการของพระศาสนจักรเวลาเดียวกันถูกถือว่าเป็นผู้ที่ถูกส่งมาในฐานะผู้แทนพระสันตะปาปาในลักษณะเช่นนี้ Apostolic Vicar จึงเป็น Titular Bishop (In Partibus Infidelium) ซึ่งหมายความว่า เป็นสังฆราช แต่ไม่ต้องประจำ (Residence) ในท้องที่ที่

ถูกกำหนดไว้ตามตำแหน่ง (สังคายนาที่เมือง Trent กำชับเรื่องนี้อย่างแข็งขัน) แต่ให้ไปทำหน้าที่เป็น
ผู้แทนพระสันตะปาปาแทน Title ที่ได้รับมาจึงเป็นแค่เพียงเกียรติศักดิ์เท่านั้น

เหตุผลที่สมณกระทรวง PROPAGANDA FIDE ต้องส่ง Apostolic Vicar ออกมา
ทำงานในลักษณะเช่นนี้ (แทนที่จะทำให้ง่าย ๆ โดยการแต่งตั้งให้เป็นผู้สังฆราชของท้องถิ่นที่จะส่งไปเลย
ก็สิ้นเรื่อง) ก็เป็นเพราะว่า หากไม่ทำเช่นนี้ มันจะไม่สิ้นเรื่องอย่างว่า แต่จะกลายเป็นก่อเรื่องมากขึ้น
เนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ และน่าสนใจ ผมจะขอสรุปเหตุผลให้ฟังย่อ ๆ โดยใช้ภูมิหลัง
(Background) บางอย่างมาประกอบ ดังนี้ :

ใน ค.ศ. ที่ 14 และ 15 แคมมุสลิม หรือ พวก เติร์ก (TURK) กำลังมีอำนาจมากและ
รุกรานยุโรป และเมื่อเมืองสำคัญเช่น Constantinople ถูกตีแตกในวันที่ 29 พ.ค. 1453 ชาว
ยุโรป และพระศาสนจักรเองก็เริ่มกลัวกันว่า ยุโรปจะรอดพ้นมือของพวกเติร์กหรือไม่ในยุโรปตอนนั้น
ก็มีเพียงประเทศ 2 ประเทศที่มีอำนาจและเข้มแข็งเพียงพอที่จะต้านทานการรุกรานของพวกแคม
มุสลิมได้ ได้แก่ โปรตุเกส และสเปน นอกจากมีอำนาจและกำลังเพียงพอแล้ว ยังมีความก้าวหน้าใน
การสำรวจดินแดนใหม่ ๆ อีกด้วย ภัยพิบัติของทั้ง 2 ประเทศ (ซึ่งเป็นประเทศคริสตัง) ต่างก็ขอ
อำนาจจากพระสันตะปาปา ที่จะทำหน้าที่เผยแพร่ความเชื่อไปยังดินแดนที่เพิ่งค้น พบใหม่ ๆ เหล่านั้น
บรรดาพระสันตะปาปาในสมัยนั้น ต่างก็เห็นถึงประโยชน์ทั้งด้านวิญญาณและด้านวัตถุด้วย ก็ได้มอบ
สิทธิพิเศษมากมายแก่พวกนักสำรวจของ โปรตุเกส และสเปน และมอบหมายให้ทั้ง 2 ประเทศนี้ทำ
หน้าที่เผยแพร่ความเชื่อในลักษณะเช่นนี้ สิทธิพิเศษเหล่านี้ทำให้ประเทศ โปรตุเกส และสเปน กุม
บังเหียน การแพร่ธรรมเอาไว้ รวมทั้งยังประโยชน์ต่าง ๆ ด้วย เราเรียกกันรวม ๆ ว่า PADROADO
หรือ PATRONAGE ผมขอยกตัวอย่างเล็ก ๆ น้อย ของสิทธิพิเศษเหล่านี้ เช่น

- โปรตุเกส และ สเปน มีสิทธิ์ขาดแต่ผู้เดียวที่จะเผยแพร่ศาสนาคาทอลิกในดินแดนที่
ค้นพบใหม่ ๆ
- มีสิทธิ์กำหนดผู้ที่จะเป็นสังฆราช พระสงฆ์ ประจำตามสถานที่ต่าง ๆ มีสิทธิ์สร้าง วัดวา
อารามและอื่น ๆ

- ผู้ที่จะเข้ามาในดินแดนเหล่านี้ ที่ถูกค้นพบเพื่อเผยแพร่ศาสนา ต้องได้รับอนุญาตจากโปรตุเกส หรือสเปน เสียก่อน และต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่

ในสถานที่ที่กำหนดไว้ เช่น โปรตุเกส กำหนดให้กรุงลิสบอนเป็นจุดตรวจ เป็นต้นและเนื่องจากทั้ง โปรตุเกส และสเปน ต่างก็เป็นมหาอำนาจด้วยกันทั้งคู่ในส มัยนั้น เพื่อมิให้ทะเลาะวิวาทและบาดหมางกันเอง โลกใบนี้ก็กว้างใหญ่ พระสันตะปาปา ALEXANDERVI จึงได้ออกกฤษฎีกา INTER CAETERA วันที่ 3 พ.ค. 1493 แบ่งโลกออกเป็น 2 ซีก โดยการขีดเส้นจากขั้วโลกหนึ่งไปยังอีกขั้วโลกหนึ่ง ซีกโลกด้านตะวันตกมอบให้ สเปน, ด้านตะวันออกมอบให้โปรตุเกส. ทั้ง โปรตุเกส และสเปน ต่างก็หวงแหนสิทธิพิเศษเหล่านี้ ซึ่งได้รับการเพิ่มพูนมากขึ้นในสมัยของพระสันตะปาปายุคต่อ ๆ มาใครจะมาล่วงล้ำต่อสิทธิพิเศษนี้ในดินแดนของตนไม่ได้ เรื่องราวของการหวงแหนสิทธิเหล่านี้มีมาจนถึง ศต. ที่ 19 แม้ในสมัยที่หมดความเป็นมหาอำนาจไปแล้วก็ตาม เราจะเห็นว่าในระบบนี้ พระสันตะปาปาสถูกลี้ออำนาจในการแพร่ธรรมไปอย่างมากมายในดินแดนใหม่ ๆ เพราะตกอยู่ในมือของโปรตุเกสและสเปน (ใครดูภาพยนตร์เรื่อง The Mission ก็คงจะพอเข้าใจ และเห็นภาพชัดเจนขึ้น แต่กรุณาอย่าเชื่อภาพยนตร์ทั้งหมดว่าเป็นเรื่องจริง) ดังนั้นหลังจากการสังคายนาศาสนาที่เมือง Trent ระหว่างปี 1545-1563, ทางโรมเห็นว่าระบบ นี้ไม่เหมาะสม และมีหลายอย่างที่เป็นอุปสรรคต่อการแพร่ธรรม จึงหาหนทางที่จะเอาอำนาจการแพร่ธรรมกลับคืนมาและเพื่อมิให้มีข้อบาดหมางกับทั้ง 2 ประเทศนั้นด้วย ก็ต้องหาทางออกที่เหมาะสมโดยการก่อตั้งสมณกระทรวง Propaganda Fide ขึ้นมาในปี 1622 เพื่อรับผิดชอบในการแพร่ธรรมในส่วนต่าง ๆ ของโลก บังเอิญในช่วงปี 1622 นั้นประเทศโปรตุเกสกำลังอยู่ในสภาพสูญเสียความเป็นมหาอำนาจ อย่างไม่รู้ก็ตาม การที่ Propaganda Fide จะทำอะไรสักอย่างเพื่อการแพร่ ธรรม ก็ต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพื่อมิให้เกิดเรื่องขึ้นได้ เพราะอาจจะไปล่วงล้ำสิทธิพิเศษต่าง ๆ เหล่านั้น การแต่งตั้งสังฆราชปกติเป็นไปได้ เพราะเป็นสิทธิพิเศษประการหนึ่ง แต่ก็ไม่มีสิทธิพิเศษข้อใดที่ขัดแย้งกับการส่งผู้แทนพระสันตะปาปา เข้ามาดำเนินงานในเขตดินแดนเหล่านั้นรวมทั้งในเขตที่ยังไม่ถูกยึดครองโดยโปรตุเกส และสเปน ดังนั้นทางเดียวที่ทำได้คือ แต่งตั้งพระสังฆราชและมอบหมายให้เป็น Apostolic Vicar ดังกล่าวถึงกระนั้นก็ดี ทั้ง 2 ประเทศนั้นต่างก็ถือว่า บรรดา มิชชันนารีของ Propaganda Fide ได้เข้ามาล่วงล้ำสิทธิพิเศษของตน จึงไม่ยอมรับอำนาจของพระสังฆราชที่ถูกส่งมา เรื่องของเรื่องก็คือ บรรดามิชชันนารีของ Padroado และของ Propaganda Fide ก็ต้อง

ทะเลาะกันและบาดหมางกันในทุกภาคของโลกก็ว่าได้ (สำหรับผู้ที่สนใจ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่นาคึกคักอยู่มากในมิสซังสยามเองก็มีการทะเลาะกันเรื่องนี้เช่นเดียวกัน)

ในส่วนที่เกี่ยวกับมิสซังสยาม บรรดา Apostolic Vicar ที่ทาง Propaganda Fide ส่งมาจากคณะพระสงฆ์ M.E.P. (Missions Etrangeres de Paris) ทั้ง 3 ท่านแรกคือ ฯพณฯ Lambert de La Motte , ฯพณฯ Pallu และ ฯพณฯ Ignatius Cotelendi มิได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนพระสันตะปาปาในมิสซังสยาม แต่เนื่องจากในดินแดนที่ถูกกำหนดมาคือ จีน, ตังเกียและโคจิน จีน กำลังมีการเบียดเบียนศาสนา ฯพณฯ Lambert และ ฯพณฯ Pallu จึงต้องตั้งหลัก อยู่ที่อยุธยา ส่วนท่าน Cotelendi เสียชีวิตไป พระสังฆราชทั้ง 2 เห็นว่าประเทศสยามให้อิสระต่อการประกาศพระศาสนา สถานการณ์ต่าง ๆ ก็เอื้ออำนวย จึงขออนุญาตจากโรมทำงานในดินแดนนี้ รวมทั้งขอให้โรมยกดินแดนนี้ขึ้นเป็นเขตปกครองโดยมี Apostolic Vicar เป็นประมุขดูแล ซึ่งการขอนี้ก็สำเร็จเป็นไปในปี 1669 และปี 1674 มิสซังสยามก็มี ฯพณฯ Laneau เป็น Apostolic Vicar คนแรกแน่นอนที่สุดบรรดามิชชันนารีของ Padroado ซึ่งอยู่ในสยามเวลานั้น ย่อมไม่ยอมรับอำนาจของพระสังฆราช

มิสซังสยามจึงต้องถูกนับว่าเป็นมิสซังแรกที่มีมิชชันนารี M.E.P. ได้มาทำงาน และถูกนับว่าเป็นมิสซังแรกของคณะสงฆ์คณะนี้ด้วย นอกจากนี้ที่อยุธยาเองยังเป็นแห่งแรกที่มีการจัดประชุม Synod ปี 1664 ผลของการประชุมนี้ ทำให้เกิดมีการพิมพ์คู่มือที่รวบรวมคำสั่งสอนและวิธีการแพร่ธรรมสำหรับพวกมิชชันนารีขึ้น คู่มือนี้ถูกจัดพิมพ์ขึ้นถึง 12 ครั้ง มิสซังสยามยังเป็นสถานที่แห่งแรกที่ก่อตั้งบ้านเณร หรือวิทยาลัยกลางขึ้นมาเป็นแห่งแรกของคณะ M.E.P. เพื่อผลิตพระสงฆ์พื้นเมืองขึ้นมาทำงานโดยจัดขึ้นแห่งแรกที่มหาพราหมณ์(ต่อมาย้ายไปที่อันนัม, อินเดีย และปีนัง ตามลำดับ) ในการประชุม Synod ครั้งนั้นยังได้ตกลงกันก่อนที่จะก่อตั้งคณะนักบวชพื้นเมืองที่เรียกกันว่า “คณะรักไม้กางเขน Amantes de La Croix “ ขึ้นมาด้วย โดยที่จะให้มีสมาชิก มีทั้งชาย และหญิง รวมถึง พระสงฆ์ นักบวช และฆราวาสด้วย แต่เท่าที่สามารถจัดตั้งได้ก็เป็นแค่ักบวชหญิงเท่านั้น

มิสซังสยามเจริญก้าวหน้าขึ้นมาเป็นลำดับ แม้ว่าจะมีอุปสรรคนานัปการ แต่ก็เรียกได้ว่าก้าวหน้า แม้จะเป็นความก้าวหน้าอย่างช้า ๆ ก็ตาม ในสมัยต่อ ๆ มา ก็มีการแยกมิสซังลาวออกจากมิสซังสยาม และมีการเผยแพร่ศาสนาออกไปตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศ จนในที่สุดก็มีการแบ่งการ

ปกครองออกเป็นสังฆมณฑลต่าง ๆ ในปัจจุบันเราก็ยังคงเรียกกันติดปากว่า สังฆมณฑลต่าง ๆ นั้นเป็นมิสซัง เช่น เรียกสังฆมณฑลจันทบุรีว่า มิสซังจันทบุรี ซึ่งถ้าหากจะเรียกกันตามฐานะที่ถูกต้องแล้ว ก็คงจะเรียกเป็นมิสซังไม่ได้ Apostolic Vicar คนสุดท้ายของมิสซังสยาม ได้แก่ ฯพณฯ ยวง นิตโย เป็น Titular Proshop ของ OBBA และเป็น ฯพณฯ ยวง นิตโย นี่เองที่เป็นพระอัครสังฆราชองค์แรกแห่งอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในปี 1965

เมื่อเราเข้าใจคำว่า “มิสซังสยาม” คำนี้แล้ว ก็ควรจะหันมาสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่าง มิสซัง กับ อัครสังฆมณฑล ด้วย

ในวันที่ 18 ธ.ค. 1965 โดยอาศัยแรงสนับสนุนจาก ฯพณฯ John Gordon และ ฯพณฯ Angelo Pedroni สมณทูตวาติกันประจำคาบสมุทรอินโดจีน โรมได้แต่งตั้งและแบ่งแยกมิสซังสยามออกเป็นแขวงการปกครองของพระศาสนจักร 2 แขวงด้วยกัน คือแขวงกรุงเทพฯและแขวงท่าแร่-หนองแสง คำว่าแขวงนี้ใช้คำภาษาอังกฤษว่า Ecclesiastical Province หรืออาจเรียกเป็น Metropolitans ก็น่าจะได้ Metropolitan แห่งกรุงเทพฯ มีสังฆมณฑลอื่น ๆ ประกอบด้วย สังฆมณฑลราชบุรี, สังฆมณฑลจันทบุรี, สังฆมณฑลเชียงใหม่ ส่วน Metropolitan แห่งท่าแร่-หนองแสง มีสังฆมณฑลอื่น ๆ ประกอบด้วย สังฆมณฑลอุดรธานี, สังฆมณฑลอุบลราชธานี และสังฆมณฑลนครราชสีมา

โปรดสังเกตว่า เขตจันทบุรีถูกยกขึ้นมาเป็นสังฆมณฑลแล้ว ตั้งแต่วันที่ 18 ธ.ค. 1944 และสังฆมณฑลอุบลราชธานีก็อยู่ในระดับสังฆมณฑลแล้วตั้งแต่วันที่ 7 มิ.ย. 1953 สังฆมณฑลที่ถูกยกขึ้นมากในวันที่ 18 ธ.ค. 1965 จึงมีเพียง 6 สังฆมณฑلدังกล่าวข้างบนแล้ว ส่วนสังฆมณฑลนครสวรรค์ได้รับการยกขึ้น เมื่อวันที่ 26 ก.พ. 1967 และสังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 26 มิ.ย. 1969

หนังสือพิมพ์ทางการของรัฐบาลวาติกัน (L' OSSERVATORE ROMANO) ได้ประกาศว่า พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 โปรดให้สถาปนาพระสันตานุกรมในประเทศไทย (Ecclesiastical Hierarchy) ตั้งแต่วันที่ 18 ธ.ค. 1965 และในหนังสือประวัติพระศาสนจักรไทยได้กล่าวไว้ว่า ชาวไทยย่อมจะยังความยินดีอย่างใหญ่หลวงมาสู่ชาวคาทอลิกในประเทศไทย เป็นอันว่าพระศาสนจักรใน

ประเทศไทยได้ยั้งขึ้นสู่ระดับเดียวกันกับพระศาสนจักรในประเทศที่เจริญแล้ว แน่หนอน ความยินดีนี้ ย่อมต้องมีเหตุผลจึงจะดีใจกันได้ เหตุผลที่ว่านี้ก็คงไม่ใช่อะไรรื่น นอกจากว่าเป็นเพราะต้องมีความ แตกต่างกันระ หว่าง การปกครองมิสซังสยามโดย Apostolic Vicar กับ การปกครองของสังฆ มณฑลโดยมีพระสังฆราชเป็นประมุข

การเปลี่ยนระบบการปกครองจากมิสซัง มาเป็น สังฆมณฑล หากจะให้เปรียบเทียบก็อาจ เปรียบได้เหมือนกับ กรุงศรีอยุธยาที่ถูกปกครองโดยกษัตริย์ที่กษัตริย์พม่าแต่งตั้งขึ้นหลังจากชนะกรุง ศรีอยุธยาแล้ว กับ การปกครองโดยอิสระโดยกษัตริย์ไทย การเปรียบเทียบแบบนี้อาจจะไม่ดีพอ แต่ ผมยกขึ้นมา ก็เพื่อให้เข้าใจจริงขึ้น ท่านั้น และเพื่อให้เป็นหลักเป็นเกณฑ์สักหน่อย ผมก็จะขอยกเอา กฎหมายของพระศาสนจักรฉบับที่ 1983 มาแสดงถึงความแตกต่างกันนี้สักเล็กน้อย ความจริงผม น่าจะเอากฎหมายฉบับที่ 1917 มาใช้มากกว่า แต่เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย กฎหมายฉบับใหม่นี้ก็น่าจะ เหมาะสมมากกว่า

1. การปกครองแบบ Apostolic Vicariate และ Apostolic Prefecture

กฎหมายมาตรา 371 กล่าวไว้มีใจความว่า Apostolic Vicariate และ Apostolic Prefecture ได้แก่ส่วนที่ แน่หนอนส่วนหนึ่งของประชากรของพระซึ่งยังไม่ได้ถูกยกขึ้นเป็นสังฆ มณฑล เนื่องจากสภาพแวดล้อมเฉพาะเจาะจง และซึ่งถูกมอบหมายให้ อยู่ในการอภิบาล Apostolic Vicar หรือ Apostolic Prefect ซึ่ง

ปกครองส่วนนี้ในนามของพระสันตะปาปา

โดยทั่ว ๆ ไปแล้วก่อนที่ดินแดนมิสซังจะกลายเป็นสังฆมณฑล ก็จะมีขบวนการดังต่อไปนี้ คือ

ก. จัดตั้งขึ้นเป็นมิสซัง (Mission)

ข. จากนั้น มิสซังจะถูกยกขึ้นเป็น Apostolic Prefecture (ในกรณีนี้ มิสซังราชบุรีได้เคย ถูกยกขึ้นมาถึงขั้นนี้ โดยพระสงฆ์ ซาเลเซียน. (Salesian)

ค. และที่สุด จะกลายมาเป็น Apostolic Vicariate ปกครองโดย Titular Bishop

ในกฎหมายปี 1917 (Cann. 293-311) จะกล่าวถึงฐานะทางกฎหมายของ Apostolic Vicar และ Prefect ไว้อย่างชัดเจน แต่ในกฎหมายใหม่นี้มิได้กระทำเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการปกครองแบบนี้ในสมัยปัจจุบันเกือบจะหมดไปแล้วก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายใหม่ก็พูดถึงการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของพวกผู้แทนพระสันตะปาปานี้ว่าพวกเขาจะกระทำหน้าที่ในนามของพระสันตะปาปาเอง ตามปกติแล้ว จะทำงานผ่านทางสมณกระทรวง Propaganda Fide และเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ กฎหมายมาตรา 495 และ 502 ยังสั่งให้มีสมามิสซัง (Missionary Councils) เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานแพร่ธรรมด้วย พวกผู้แทนพระสันตะปาปา มีหน้าที่ที่จะต้องมาเคารพหลุมศพ น.เปโตร และเปาโล พร้อมทั้งปรากฏตัวต่อหน้าพระสันตะปาปาตามเวลาที่กำหนด ซึ่งเรียกกันว่า Ad Limina Visit. (Can. 400) แต่หากไม่สามารถมาได้ ก็สามารถส่งผู้แทนซึ่งอาจเป็นคนหนึ่งคนใดที่อาศัยอยู่ที่โรมแล้วทำหน้าที่แทนได้ ส่วน Apostolic Prefect ไม่ถูกบังคับให้ทำตามกฎหมายข้อนี้ (ในกรณีของสังฆมณฑล หากสังฆราชมา Ad Limina Visit ไม่ได้ ผู้แทนจะต้องเป็นบุคคลในคณะสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในสังฆมณฑลนั้น ๆ) ความจริงยังมีกฎหมายอีกหลายข้อ ที่กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้แทนพระสันตะปาปา แต่ยังไม่จำเป็นต้องกล่าวอย่างละเอียดทั้งหมด

2. การปกครองแบบ สังฆมณฑล (Diocese)

กฎหมายมาตรา 369 กล่าวไว้มีใจความว่า สังฆมณฑลได้แก่ส่วนหนึ่งของประชากรของพระ ซึ่งถูกมอบหมายให้อยู่ภายใต้การอภิบาลของสังฆราช โดยความร่วมมือของคณะสงฆ์ เพื่อว่าความร่วมมือร่วมใจภายใต้้นายชุมภาบาลผู้นี้ในองค์พระจิตเจ้า โดยผ่านทางพระวรสาร และศีลมหาสนิทจะเป็นการสร้างพระศาสนจักร เฉพาะ ในที่ซึ่งจะสามารถพบพระศาสนจักรหนึ่งเดียว ศักดิ์สิทธิ์สากล และสืบจากอัครสาวก ของพระเยซูคริสตเจ้าได้

พระสังฆราชของสังฆมณฑลเป็นผู้แทนของพระศาสนจักรสากล (ไม่ใช่ของพระสันตะปาปาเท่านั้น) ทำงานร่วมกับคณะสงฆ์และมีฝ่ายงานต่าง ๆ เป็นระบบระเบียบ บทบาทและหน้าที่ของพระสังฆราชมีกำหนดไว้ในกฎหมายใหม่นี้อย่างกว้างขวางมาก จะเรียกว่า เป็นพระสันตะปาปาของสังฆมณฑลก็ไม่น่าจะผิดจากภาคปฏิบัติมากนัก

เราสามารถพูดได้ว่า การที่เขตหนึ่ง ๆ ถูกยกขึ้นมาอยู่ในระดับสังฆมณฑล ต้องถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะมีการปกครองที่อิสระมากกว่า มีระบบระเบียบ มีศักดิ์ศรีสูงมาก ไม่ถูกถือว่าเป็น Subdivision หรือส่วนย่อยของพระศาสนจักรสากลอีกต่อไป แต่เป็นผู้แทน หรือภาพเหมือนของพระศาสนจักรสากล

เรื่องสุดท้ายที่ผมขอพูดสั้น ๆ ก็คือ เมื่อวันที่ 18 ธ.ค. 1965 นั้นเอง กรุงเทพฯ และ ทำเร่-หนองแสง ได้ถูกยกขึ้นเป็น Metropolitans พระสังฆราชแห่งกรุงเทพฯ และทำเร่-หนองแสง ถูกยกขึ้นมาเป็น อัครสังฆราช แห่งอัครสังฆมณฑล การเป็นอัครสังฆมณฑลนี้มีความสำคัญอย่างไร และมีความหมายอย่างไร และอัครสังฆมณฑลมีบทบาทและหน้าที่ต่อสังฆมณฑลอื่น ๆ ที่ประกอบอยู่ในเขต Metropolitan ของตนอย่างไร ผมขอแนะนำผู้ที่สนใจให้ไปอ่านวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของคุณพ่อวิชา ธีรบุญการ ซึ่งได้พูดถึงเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ตั้งแต่ความหมายของคำ ประวัติความเป็นมา หน้าที่และปัญหาที่เกิดขึ้น. วิทยานิพนธ์ เล่มนี้จะพบได้ที่ห้องสมุดสำนักพระสังฆราช (หากไม่มีก็น่าจะมีไว้) หรือมิฉะนั้นก็ต้องขอจากคุณพ่อวิชา คำว่า Metropolitan นี้ปรากฏขึ้นมาครั้งแรกในสังคายนาสากลที่เมือง Nicea ในปี 325 ใน Canon. ที่ 4 สิทธิและหน้าที่ในการเรียกและเป็นประธานการประชุม Synod เยี่ยมเยียนสังฆมณฑลที่อยู่ในแขวงของตน และคอยดูแลเรื่อง การเลือกสังฆราชใหม่ด้วย ในกรณีที่ตำแหน่งว่างลง อำนาจของ Metropolitan เคยมีมากจนกระทั่งว่าเกิดปัญหากับพระสันตะปาปาว่าอำนาจของ Metropolitan เป็นอำนาจเดียวกันกับของพระสันตะปาปาหรือไม่ ในที่สุดฝ่ายพระสันตะปาปาก็ชนะ และชัยชนะนี้ยังสามารถเห็นได้โดยอาศัย Pallium ซึ่งเป็นเครื่องหมายแทนอำนาจสูงสุดของพระสันตะปาปา และพระสันตะปาปาก็จะมอบอำนาจให้แก่ บรรดาพระสังฆราชโดย Pallium นี้ แนนอนอำนาจของ Metropolitan มีมากพอสมควรทีเดียว แต่หลายครั้งอำนาจนี้ก็ถูกขัดขวางเพราะไปกระทบกระเทือนคนอื่นด้วย บางครั้งก็อาจถูกถือว่าเป็นการก้าวล่วงในงานของสังฆมณฑลอื่น ๆ เป็นต้น ในหน้า 123 ของวิทยานิพนธ์ของคุณพ่อวิชา ได้มีการเสนอแนะว่า คงจะเป็นการดีกว่าหากจะให้ Metropolitan เข้ามามีส่วนในการเลือกตั้งพระสันตะปาปาด้วย นี่ก็ย่อมแสดงว่า การที่ได้รับการยกขึ้นมาเป็น Metropolitan ต้องมีความหมายพิเศษในพระศาสนจักร

อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้รับเกียรตินี้คือถูกยกขึ้นมาเป็น Metropolitan มาถึง 25 ปีแล้ว ย่อมต้องมีความหมายเป็นพิเศษ สำหรับชาวเราทุกคน เราจะพูดว่า อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

เป็นแม่ของอัครสังฆมณฑลอื่น ๆ ในประเทศไทยก็ไม่ผิดอะไร นอกจากนี้ประมุขของอัครสังฆมณฑลปัจจุบันก็ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระคาร์ดินัล คือ พระคาร์ดินัล มีชัย กิจบุญชู อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จึงมีความสมควรด้วยประการทั้งปวง ที่จะเฉลิมฉลองครบรอบ 25 ปี นี้อย่างมีความหมายมากที่สุด

ผมหวังว่าผู้อ่านที่ติดตามจนถึงบรรทัดนี้ คงจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง ไม่มากก็น้อย
สำนักงานวิชาการเขียนของผมมีข้อบกพร่องมากมาย ก็ขออภัยด้วย ความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในบทความนี้ ก็ขอความกรุณาจากผู้ช่วยแก้ไขให้ด้วย สุดท้ายนี้เบื้องหลังแท้จริงของความเป็นมาของอัครสังฆมณฑลได้แก่ ความใจกว้าง ความเสียสละ ของบรรดามิชชันนารีทั้งหลาย ให้เรามอบคำภาวนาและน้ำใจของเราแด่พวกท่านเหล่านั้นด้วย(www.catholic.or.th)

รวมสถานที่ในเขตสารและบริเวณโดยรอบ

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตสาร

Bundesrepublik Deutschland

บุนเดสเรพบลิค ดอยช์ลันด์

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ธงชาติ

ตราประจำชาติ

เบอร์ลิน (หลวง)

เมืองหลวง

เบอร์ลิน 52°31' N 13°24' E

ภาษาราชการ

ภาษาเยอรมัน

รัฐบาล

สหพันธ์สาธารณรัฐ

ประธานาธิบดี

ฮอสท์ เคอเลอร์

มุขมนตรี

อังเงลา แมร์เคิล

รองมุขมนตรี

ฟรันซ์ มินเทเฟอริง

เนื้อที่ ทั้งหมด

357,050 กม. (อันดับที่ 63) 137,858 ไมล์

พื้นน้ำ (%)

2.416

สกุลเงิน

ยูโร (€) (EUR)

Republik Singapura

เรปบลิก ซิงาปุรา

新加坡共和国

ซินเจียโพ ก่งเหอกั้ว

சிங்கப்பூர் குடியரசு

ซิงกัปปูร์ กุติยรส

สาธารณรัฐสิงคโปร์

ธงชาติ

ตราประจำชาติ

สิงคโปร์ (หลวง)

เมืองหลวง

สิงคโปร์ 1°17' N 103°51' E

ภาษาราชการ

ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู (ภาษาประจำชาติ) ภาษาจีนกลาง และภาษา

ทมิฬ

รัฐบาล

สาธารณรัฐระบบรัฐสภา

ประธานาธิบดี

เชลลาปัน รามานาทาน

นายกรัฐมนตรี

ลี เซียน ลุง

เนื้อที่ ทั้งหมด

699 กม. (อันดับที่ 190) 270 ไมล์

พื้นน้ำ (%)

1.444

สกุลเงิน

ดอลลาร์สิงคโปร์ (SGD)

Commonwealth of Australia

เครือรัฐออสเตรเลีย

ธงชาติ

ตราประจำชาติ

แคนเบอร์รา (หลวง)

เมืองหลวง

แคนเบอร์รา 35°15' S 149°28' E

ภาษาราชการ

ภาษาอังกฤษ (โดยพฤตินัย)

รัฐบาล

สหพันธรัฐราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

ประมุข

สมเด็จพระราชินีนาถอลิซาเบธที่ 2 แห่งสหราชอาณาจักร

ผู้สำเร็จราชการ

ไมเคิล เจฟเฟอรี

นายกรัฐมนตรี

จอร์น ฮาวเวิร์ด

เนื้อที่ ทั้งหมด

7,686,850 กม. (อันดับที่ 6) 2,967,909 ไมล์

พื้นน้ำ (%)

1

สกุลเงิน

ดอลลาร์ออสเตรเลีย (AUD)

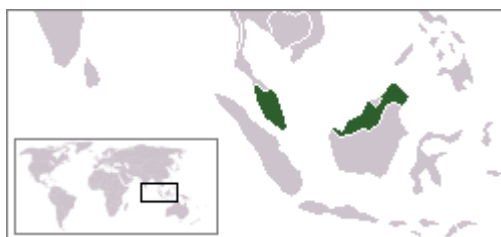
มัลดีเชีย

มาเลเชีย

ธงชาติ

ตราประจำชาติ

กัวลาลัมเปอร์ (หลวง)

เมืองหลวง

กัวลาลัมเปอร์ 2°30' N 112°30' E

ภาษาราชการ

ภาษามลายู

รัฐบาล

สหพันธรัฐราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

ผู้ปกครองสูงสุด

สมเด็จพระราชาธิบดีสุลต่าน มีซาน โซนัล อาบิดีน

นายกรัฐมนตรี

อับดุลลอห์ อะห์มัด บาดาวี

เนื้อที่

ทั้งหมด

329,758 กม. (อันดับที่ 66) 127,287 ไมล์

พื้นน้ำ (%)

0.3

สกุลเงิน

ริงกิต (RM) (MYR)

(www.wikipedia.org)

สวนสาธารณะที่น่าสนใจในเขตสาทรและบริเวณโดยรอบ

สวนลุมพินี นับเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย ตั้งอยู่บนถนนพระรามที่ 4 ล้อมรอบด้วยถนนวิทญู ถนนราชดำริ และซอยสารสิน แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ก่อสร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 ในที่ดินเดิมเนื้อที่ 360 ไร่ ณ พุทศาลาแดง ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานสำหรับสร้าง "สยามรัฐพิพิธภัณฑ์" เพื่อจัดแสดงสินค้าไทยเป็นครั้งแรก และจัดให้เป็น "สวนสาธารณะ" สำหรับประชาชน พร้อมทั้งพระราชทานนามว่า "สวนลุมพินี" ซึ่งเป็นชื่อสถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้าในประเทศเนปาล แต่พระองค์เสด็จสวรรคตก่อนจึงไม่แล้วเสร็จ

ในบริเวณใกล้เคียง ยังเป็นที่ตั้งของ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สวนลุมไนต์บาซาร์ และ สถานีรถไฟใต้ดิน (สถานีสีลม และ สถานีลุมพินี)

(<http://203.155.220.217/office/ppdd/publicpark/thai>)

บ้านเรือนไทยที่น่าสนใจในเขตสาทรและบริเวณโดยรอบ

บ้านเรือนไทย "ซอยสวนพลู"

เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2544 ศูนย์เสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ได้เสริมสร้างประสบการณ์ในรูปแบบใหม่ โดยนำคณะผู้บริหารและคณาจารย์ทัศนศึกษา ณ "บ้านซอยสวนพลู" ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งเป็นบ้านเรือนไทยสมัยโบราณที่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และประเพณีไทย โดยมี ดร. เกษม ศิริสัมพันธ์ หัวหน้าโครงการปริญญาโท สาขานิติศาสตร์ เป็นวิทยากรบรรยาย

ประวัติความเป็นมาของซอยบ้านสวนพลู

บ้าน ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ตั้งอยู่เลขที่ 19 ซอยพระพิณิจ สาทรใต้ ซึ่งคนทั่วไปเคยเรียกกันว่า **บ้านซอยสวนพลู** ประกอบด้วยกลุ่มเรือนไทย และศาลาไทย ตั้งอยู่บนเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เรือนไทยเป็นเรือนเครื่องสับภาคกลางแท้ ซึ่งรื้อถอน จากที่เดิมมาปลูกขึ้นใหม่ในรูปทรงเดิม แต่ได้จัดวางและปรับปรุงสภาพการใช้สอยให้เป็นแบบหมู่เรือนคหบดี เรือนทั้ง 5 หลัง มีใช้กลุ่มเรือนคหบดีทั้งหมด เป็นเรือนที่ซื้อมาจากที่ต่าง ๆ กัน แต่สามารถกลมกลืนและใช้ประโยชน์ได้อย่างลงตัว ท่านเจ้าของได้ใช้เวลากว่า 20 ปี ในการสร้างและตกแต่งทั้งอาคารและสวนให้สมบูรณ์สวยงามอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ท่าน ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้อยู่อาศัยที่ซอยพิณิจมาหลายสิบปี ในระยะแรกได้เข้าบ้านอยู่ที่ปากซอย ต่อมาใน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ย้ายเข้ามาอยู่กับ **ม.ร.ว. บุญรັบ พินิจชนคดี** ผู้เป็นพี่สาวในบ้านไม้ที่อยู่ติดกับบ้าน ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ซึ่งเป็นที่อยู่ของ ม.ล.รองฤทธิ์ เจ้าของบ้านท่านได้เล่า

ว่าท่านมีความฝันอยากอยู่ในบ้านเรือนไทยมานานแสนนาน เพราะประทับใจในความละเมียดละไม และวิถีชีวิตของคนที่อาศัยในบ้านเรือนไทย

เมื่อปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณ พ.ศ. 2484 ท่านได้ซื้อที่ดินที่ติดกับที่ ม.ร.ว.บุญรับ ไว้ในราคาตารางวาละ 7 บาท ซึ่งเจ้าของที่ดินเดิมใช้เป็นที่พักสวนพลู หลังจากนั้นประมาณ 10 ปี ท่านได้ไปเห็นเรือนไทยหลังหนึ่งแถวเสาชิงช้า ซึ่งเทศบาลกรุงเทพได้รับมา แล้วทิ้งไว้ในสภาพทรุดโทรม จึงขอซื้อมาในราคา 2,700 บาท และได้ทิ้งไว้ในที่เดิมอีกพักหนึ่ง พอท่านเข้าก็มีคนเข้ามาเกะหน้าต่างประตูไป ท่านจึงให้คนรื้อถอนและนำมาไว้ยังที่ดินที่ท่านซื้อเอาไว้ จนกระทั่งในปี 2503 ได้มีความคิดที่จะปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยเป็นการถาวร จึงได้ให้นายเชื้อม ซึ่งเป็นผู้รับใช้ที่ใกล้ชิดมานานไปเสาะหาเรือนแบบ เรือนไทยภาคกลางอีก 2 ห้อง มาจากบ้านเดิมที่ผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนำช่างปรังเรือนจากผักไห่มาทำการ สร้างตามวิธีการสร้างบ้านไทยแต่โบราณ ชุมชนชาวผักไห่จึงมีความผูกพันกับราชสกุลปราโมชมานาน เพราะหมู่บ้านนี้เป็น เลขฝ้าย ซึ่งอยู่ใต้การบังคับบัญชาของพระองค์เจ้าคำรบ ซึ่งเป็นพระบิดา ของม.ร.ว. คึกฤทธิ์ บ้านทั้ง 3 หลัง สร้างเสร็จใน เวลา 6 เดือน และท่านเจ้าของได้ให้ทำพายทาสีทองประดับไว้เหนือประตูอาคาร

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ได้เริ่มเข้าอยู่อาศัยในบ้าน หลังจากที่ได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนาง เจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จประพาสประเทศต่าง ๆ ในอเมริกา และยุโรปเป็นเวลาหลายเดือนเมื่อ พ.ศ. 2503 และได้ อาศัยอยู่ในบ้านนี้มากกว่า 30 ปี จนถึงแก่อนิจกรรมเมื่อ พ.ศ. 2538

หมู่เรือนไทยที่เป็นที่อยู่อาศัยประกอบด้วยเรือนไม้ลักษณะต่าง ๆ กัน 5 เรือนและหอนก มีนอกชานเชื่อมถึงกันตลอด ชั้นล่างเป็นใต้ถุนโล่งตามแบบบ้านไทย เมื่อขึ้นบันไดด้านหน้าทางขวามือจะเป็นอาคารประธาน คือเรือนห้องแรกที่ซื้อมาจาก เสาชิงช้าซึ่งเป็นเรือนระดับคหบดี ที่ประณีตงดงามกว่าหลังอื่น และเป็นเรือนที่เล่าลือกันว่าเจ้าของเดิมคนสุดท้ายเป็นสุภาพ สตรีชรา ซึ่งคงจะรักบ้านนี้มาก เพราะเมื่อย้ายเรือนเข้ามาอยู่ที่ซอยสวนพลูแล้วก็ยังคงติดตามผูกพันอยู่ คนในบ้านปัจจุบันยังเรียกเรือนหลังนี้ว่า **"เรือนคุณย่า"** แต่เดิมท่านเจ้าของบ้านใช้เป็นห้องพระและห้องรับแขกในกรณีพิเศษ แต่ต่อมาเมื่อได้สร้าง ห้องพักขึ้นใหม่ จึงจัดห้องนี้เป็นห้องรับแขก ทางด้านซ้ายมือของบันไดเป็นเรือนที่ใช้เป็นห้องนอน และตรงข้ามเป็นเรือนที่ใช้ เป็นห้องหนังสือ ทั้ง 2 หลังนี้เป็นเรือนชานที่ได้มาจากชาวบ้านผักไห่ ต่อมาเมื่อท่านเจ้าของได้เข้ามาอยู่ที่กลุ่มเรือน 3 หลังนี้ แล้ว จึงค่อย ๆ สร้างเรือนหลังอื่นเพิ่มเติม เพราะบ้านแบบไทยสามารถสร้างเพิ่มขึ้นได้เรื่อย ๆ ตามความจำเป็น และความ

สะดวก เพราะเป็นหลังแยกจากกัน มิได้รวมอยู่ในอาคารเดียวกันเหมือนบ้านสมัยใหม่ เรือนเล็ก 2 หลังซึ่งกระหนาบอยู่ซ้าย ขวาของเรือนรับแขกหลังหนึ่งเป็นหอพระ อีกหลังหนึ่งเป็นห้องนั่งเล่นส่วนตัว ตรงข้ามกับเรือนรับแขกเป็นศาลาเล็กมองลงไป ในสวนหลังบ้านเรียกว่า **หอนก**

ศาลาไทยหลังใหญ่ด้านหน้า ที่แยกออกจากเรือน เอาใช้ในงานต่าง ๆ นอกจากเป็นที่อยู่อาศัย เช่นการทำพิธีไหว้ครู นาฏศิลป์และดนตรี การต้อนรับแขกสำคัญทั้งไทยและเทศ ส่วนเรือนหลังสุดท้ายคือ หอพระ สร้างเสร็จประมาณ 2524 รวม เวลาทั้งหมดกว่า 20 ปี ส่วนสวนในบริเวณบ้านได้ จัดและดัดแปลงมาตลอดชีวิตของท่าน สิ่งก่อสร้างสุดท้ายคือ **ลิฟท์** ซึ่งได้ติดตั้งเมื่อ 2-3 ปี ก่อนท่าน ถึงแก่อนิจกรรม ซึ่งท่านไม่สามารถขึ้นลงบันไดได้สะดวกเป็นอาคารเดี่ยวที่แปลกแยกกว่า อาคารใด ๆ ทั้งหมด ทำให้เสียสุนทรีย์ไปบ้าง แต่เมื่อคำนึงว่าบ้านนี้เป็นที่อยู่อาศัยของเจ้าของบ้าน ในการบูรณะจึง คง ไว้เช่นเดิม

การปรับปรุงบ้านชอยสวนพลู

ก่อนที่เจ้าของบ้านจะถึงแก่อนิจกรรม ท่านได้เชิญ ดร.สุวิชัย รัศมิภูติ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร มาปรึกษาเรื่อง การซ่อมแซมบ้านที่ทรุดโทรม เพื่อเป็นการสนองเจตนารมณ์ของท่านใน มุสณิธิคึกฤทธิ 50 ในพระบรมราชูปถัมภ์ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จึงได้ขออนุญาต ม.ล.รองฤทธิ์ เจ้าของบ้านคนปัจจุบัน จัดการ ซ่อมแซมบ้านให้เข้าสู่สภาพเดิม โดย ดร.สุวิชัยเป็นผู้ ควบคุม และเห็นว่าเมื่อซ่อมแซมเสร็จแล้ว ควรจะเปิดให้สาธารณชนได้เข้าชม

จุดประสงค์ในการเปิดบ้านชอยสวนพลู เพื่อให้ประชาชนได้ระลึกถึงเจ้าของที่ได้สร้าง คุณประโยชน์ไว้ให้แก่บ้านเมือง เป็นอย่างมาก อีกอย่างหนึ่งคือเรือนไทยที่เป็นที่อยู่อาศัยจริง ๆ หากดู ได้ยากในสมัยนี้ เป็นเรือนไทยที่สามารถดัดแปลงให้ใช้ ประโยชน์ เรือนลักษณะนี้หาดูได้ยากยิ่งนักใน หมู่เรือนไทยที่ยังคงลักษณะเรือนคหบดีไว้แบบเดิม มีเครื่องให้ความสะดวก เช่น ห้องน้ำที่ทันสมัย

การติดเครื่องปรับอากาศ เนื้อที่ได้กลุ่มเรือนก็ดัดแปลงให้เป็นห้องเขียนหนังสือ ส่วนห้องเตรียมอาหารจะเก็บซ่อนอยู่ตามมุม โดยยังคงรักษาสภาพโล่งของใต้ถุนเรือนไว้ได้อย่างสมบูรณ์ การจัดจึงต้องจัดให้เหมือนเดิม ทุกอย่าง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายและใกล้ชิดกับธรรมชาติ

ส่วนตัวเจ้าของบ้านจะใช้พื้นที่บริเวณที่เป็นเรือนไทยโบราณเขียนหนังสือ ข้อเขียนต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลกว้างขวางต่อ สังคมไทย เช่น คอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ บทความสารคดี นิยาย ฯลฯ มองออกไปเป็นสนามกว้างใหญ่ และไม้ยืนต้น ซึ่ง ส่วนมากจะเป็นไม้ที่มีกลิ่นหอมตามขอบลูกกรงจะตั้งกระถางไม้ดัด ไม้ดอก ไม้ใบ และไม้ผล เหนือขอบระเบียงแขวนกรงนก ที่สร้างอย่างงดงาม เลี้ยงนกพื้นเมืองไทยที่ร้องไพเราะ และหลายตัวเป็นนกที่หายาก สำหรับโต๊ะรับประทานอาหารภายใน บ้านก็เป็นโต๊ะไม้ธรรมชาติ แต่อาหารที่นำขึ้นโต๊ะทุกมื้อจะต้องเป็น อาหารลิ้น อาหารตา และจมูก ทั้งยังปริมาณมากพอที่จะ เลี้ยงแขกที่มาโดยไม่ได้นัดหมายได้ไม่ต่ำกว่า 8 คน ตามประเพณีไทยที่ว่าใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ

โดยปกติท่านเจ้าของบ้านเป็นคนรักต้นไม้มาก ต้นไม้ทุกกระถางจะเป็นผู้เลือกวางประดับเอง ในการจัดครั้งนี้จึงจัด ให้เหมือนเดิม แต่ไม่มีสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ตามที่ท่านเคยเลี้ยงไว้ ทำให้ขาดบรรยากาศเดิม ๆ แต่การนำสิ่งมีชีวิตมาเลี้ยงแล้วไม่ มีคนดูแลนั้นไม่ใช่วิสัยของเจ้าของบ้าน เพราะท่านเป็นคนเมตตาต่อสัตว์มาก

อย่างไรก็ตามแม้ว่าบ้านของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ไม่ได้เรียกว่าพิพิธภัณฑ์ เพราะว่าการเน้นถึงวิถีการดำรงชีวิตแบบ ไทย และบุคลิกพิเศษของเจ้าของบ้าน แต่บ้านนี้ก็เก็บประวัติศาสตร์ไว้มากมาย เพราะท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ต่าง ๆ มากมาย โดยผ่านชีวิตมาอย่างโชกโชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้าย หากพูดถึงทางการเมืองกล่าวได้ว่าถนนทุกสายมุ่งเข้ามาที่ บ้านซอยสวนพลู บุคคลทุกระดับไม่ว่าจะเป็น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักการเมือง พลเรือน ล้วนเคยไปมาหาสู่บ้านหลังนี้ แล้วทั้งสิ้นรวมทั้งนักเรียนนักศึกษาที่ต้องการเข้ามาหาความรู้อารยธรรมไทย และการเมืองไทย และผู้ที่ต้องการคำปรึกษา ก็สามารถเข้ามาที่ใต้ถุนบ้านได้เสมอ ในอีกด้านหนึ่งเคยมีกลุ่มตำรวจมาบุกยิงเรือนคุณย่าจนเป็นเรื่องเล่ากันในบ้านว่าทำให้ คุณย่าตกใจและประตูเรือนเกิดตกร้านั้น ชัดล้าอยู่นานเป็นเดือนก็ไม่หยุดไหล จึงต้องเอาทองมาปิดจึงหยุดไหล

ประวัติของท่าน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในเรื่องของการงานได้แสดงให้เห็นนิทรรศการที่อาคาร
ไทยหลังหน้า ซึ่งแยก ต่างหากจากกลุ่มอาคารที่เป็นที่อยู่อาศัย โดยท่านเจ้าของได้ทำสวนไม้ดัดมี
กำแพงสองข้างและบ่อบัวยาวเพื่อแสดงความ เชื่อมโยงของอาคารสองกลุ่มให้รวมเข้าเป็นบ้านเดียวกัน

อ้างอิง

[http : //www.catholic.or.th](http://www.catholic.or.th)

[http : //www.bu.ac.th](http://www.bu.ac.th)

[http : //www.geocities.com/watdonta_y](http://www.geocities.com/watdonta_y)

[http : //www1.mod.go.th](http://www1.mod.go.th)

[http : //www.thaisarn.com](http://www.thaisarn.com)

[http : //www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

[http : //203.155.220.217/office/ppdd/publicpark/thai](http://203.155.220.217/office/ppdd/publicpark/thai)

ฝ่ายการปกครองสำนักงานเขตสาทร